

**OSAVUOSIKATSAUS
30.4.2022**

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
Toimitusjohtajan katsaus	3
Henkilöstöä koskevat yleiset tiedot	4
Talouskatsaus	7
Yhtymän tuloslaskelma ja ennuste.....	8
Toimialojen ja liikelaitosten toiminta- ja taloustiedot	11
Yhtymän johto	11
Yhtymän johto, toimialajohtajan katsaus	12
Yhtymäpalvelut	13
Yhtymäpalvelut, toimialajohtajan katsaus.....	15
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut.....	18
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut, toimialajohtajan katsaus.....	21
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	22
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus, toimialajohtajan katsaus.....	25
Perhe- ja sosiaalipalvelut	27
Perhe- ja sosiaalipalvelut, toimialajohtajan katsaus	30
Ympäristöterveyskeskus	31
Ympäristöterveyskeskus, toimialajohtajan katsaus	33
Verso-liikelaitos	34
Verso-liikelaitos, liikelaitoksen johtajan katsaus	35
Kuntayhtymän toiminnalliset tavoitteet talousarvio 2022	36
Investointien toteutumisvertailu	39
Rahoitusosan toteutumisvertailu	40
Liikelaitosten vaikutus yhtymän tilikauden tuloksen muodostamiseen.....	41
Liikelaitosten vaikutus yhtymän toiminnan rahoitukseen	42
Toteutuneet palvelujen käytön nettokustannukset jäsenkunnittain 1-4/2022	43
Liitteet.....	45
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	45

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Kuntayhtymä on onnistunut järjestämään sosiaali- ja terveyspalvelut riittävällä tasolla, vaikka toimintaympäristö on ollut vaikea. Päähuomio on kiinnitetty oman toiminnan johtamiseen, vaikka valmistelme samalla siirtymistä osaksi hyvinvointialuetta. Kuntayhtymä vastaa järjestämistehtävästä lainsäädännön määrittämällä tavalla. Tarvittaessa teemme valintoja ydintoimintojen jatkuvuuden turvaamiseksi. Yhteistoiminta muiden viranomaisten, omistajakuntien ja palvelutuottajien kanssa on sujunut erittäin hyvin.

Palvelutuotantoa ovat osittain häirinneet ja supistaneet jo pitkään jatkunut valtakunnallisesti heikko osajien saatavuustilanne sekä runsaat, pääosin koronasta seuranneet sairauspoissaolot. Samoja ongelmia on ollut myös ulkoisilla palveluntuottajakumppaneilla. Onneksi koronapandemia näyttää ainakin tällä hetkellä helpottuvan kesää kohti. Valtakunnallisiin työmarkkinaneuvotteluihin liittyvät toimenpiteet ovat joiltain osin kohdentuneet myös kuntayhtymään. Kansainvälisen tilanteen vaikutukset ovat toistaiseksi olleet vähäisiä, mutta kuntayhtymän varautumiseen ja valmiuteen on osoitettu erityistä huomiota ja lisäpanostuksia.

Henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi tehdään lisätoimia, jotta lakisääteiset palvelut voidaan järjestää ja tuottaa tavoitteiden mukaisesti. Käytössä on sekä nopeasti vaikuttavia keinoja että vasta tulevana vuosina hyödyttäviä toimia. Tärkeintä on taata tarvittava työpanos kaikkein kriittisimmissä ja vaikuttavimmissa palveluissa.

Talouden ennustettavuus on epävarmaa. Koronapandemia aiheuttaa sekä suoria että välillisiä kustannuksia, mutta tällä hetkellä ei ole tietoa valtion korona-avustuksien suuruudesta. Kuntayhtymän tilikauden tulos tullee olemaan tavoitteen mukainen, jos avustuksia saadaan samalla tavalla kuin vuonna 2021. Tilikauden tulos toteutunee tavoitetta huonompana, jos avustuksia saadaan vähemmän kuin viime vuonna. Niiltä osin kuin kuntayhtymän on mahdollista vaikuttaa tuottoihin ja kuluihin, tavoitteena on talouden toteutuminen talousarvion raamien mukaisesti.

Kunta-alan työmarkkinaneuvottelujen lopputulos ja sen kustannusvaikutukset eivät ole vielä tiedossa. Yleinen kustannusinflaatio on kiihtynyt, ja on huomattavasti korkeampi kuin talousennustajat vuosi sitten arvioivat. Tämä kehitys lisää myös kuntayhtymän kustannuksia. Lainsäädäntömuutosten (asiakasmaksut, työntekijämitoitukset) nettovaikutukset näyttävät olevan ennakkoon arvioidulla tasolla. Muutostalousarvioissa huomioidaan hankkeisiin ja hyvinvointialuevalmisteluun liittyviä tuottoja ja kuluja, jotka eivät sisälly alkuperäiseen talousarvioon. Jo palvelusopimusneuvotteluissa todetun mukaisesti mahdollinen valtakunnallinen palkkaharmonisointiratkaisu ei ole mukana talousarviossa.

Kiitän kuntayhtymän työntekijöitä jaksamisesta ja joustamisesta pitkään jatkuneen monenlaisen paineen alla. Teidän työnne ansiosta olemme onnistuneet hyvin varsinaisessa tehtävässämme eli asiakkaiden palvelussa ja potilaiden hoidossa. Keskitymme olennaiseen ja pidämme asiat yksinkertaisina, jotta tarpeeseen nähden niukat resurssit saadaan riittämään.

Timo Louna

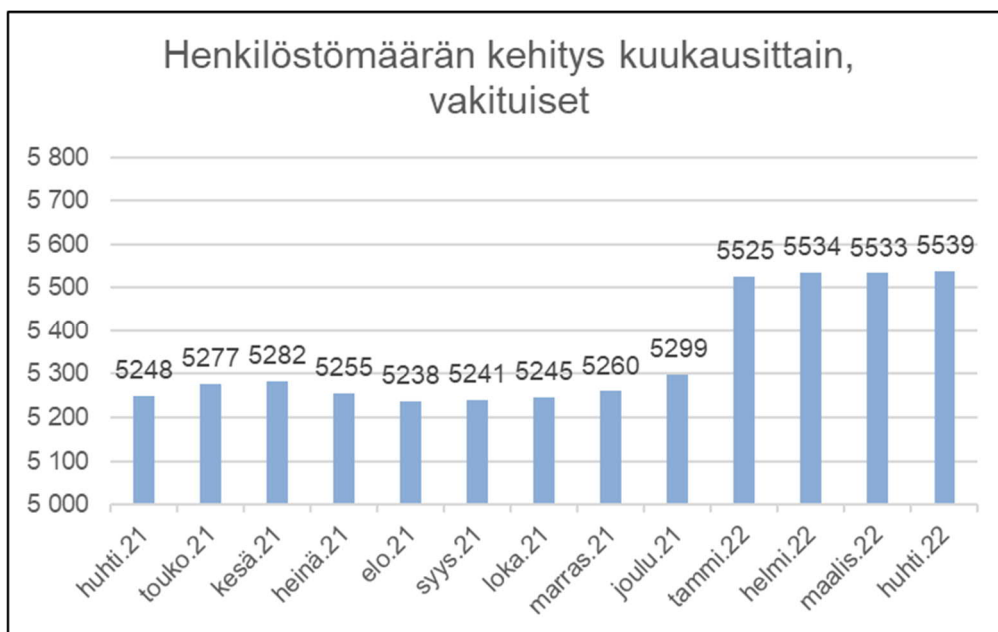
HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT YLEISET TIEDOT

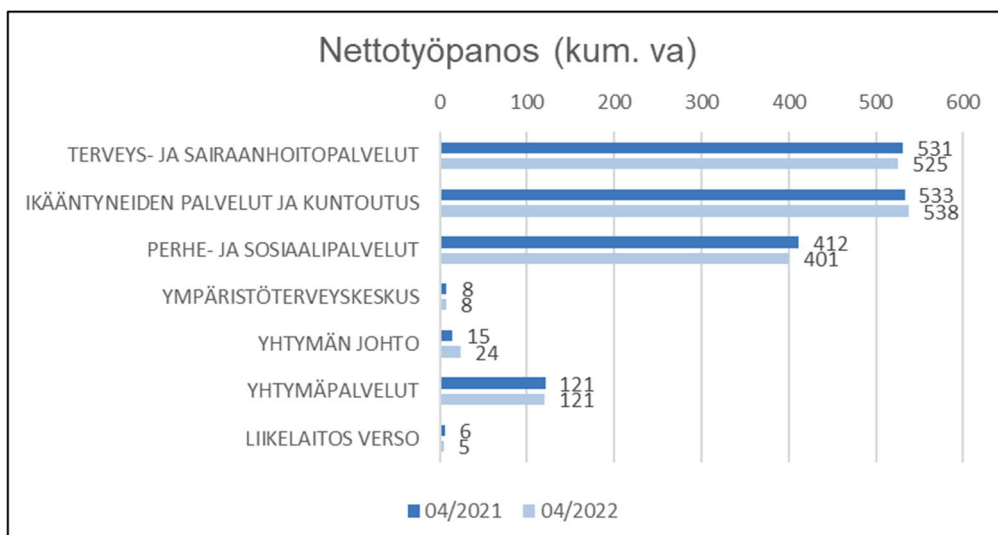
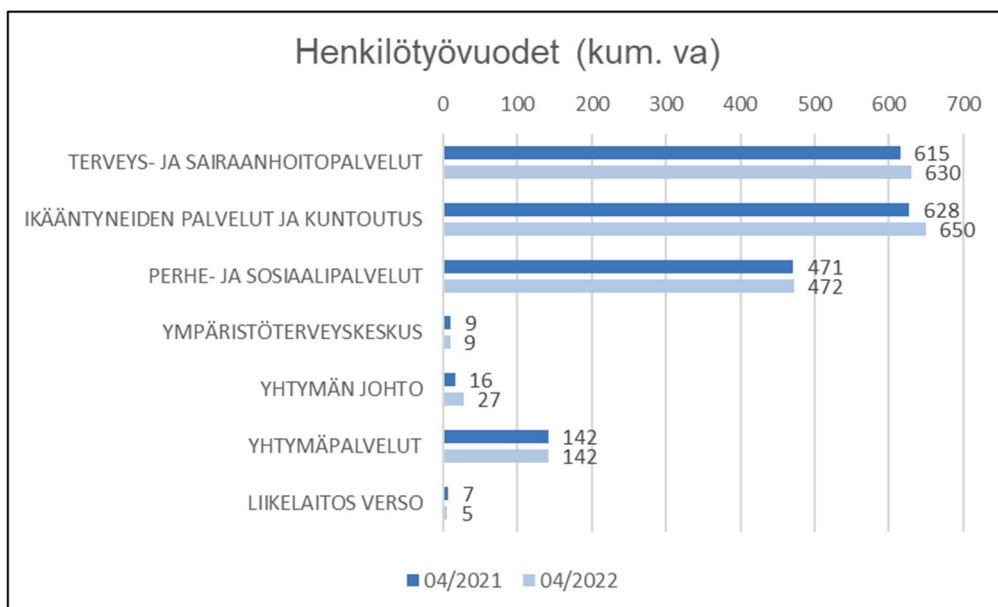
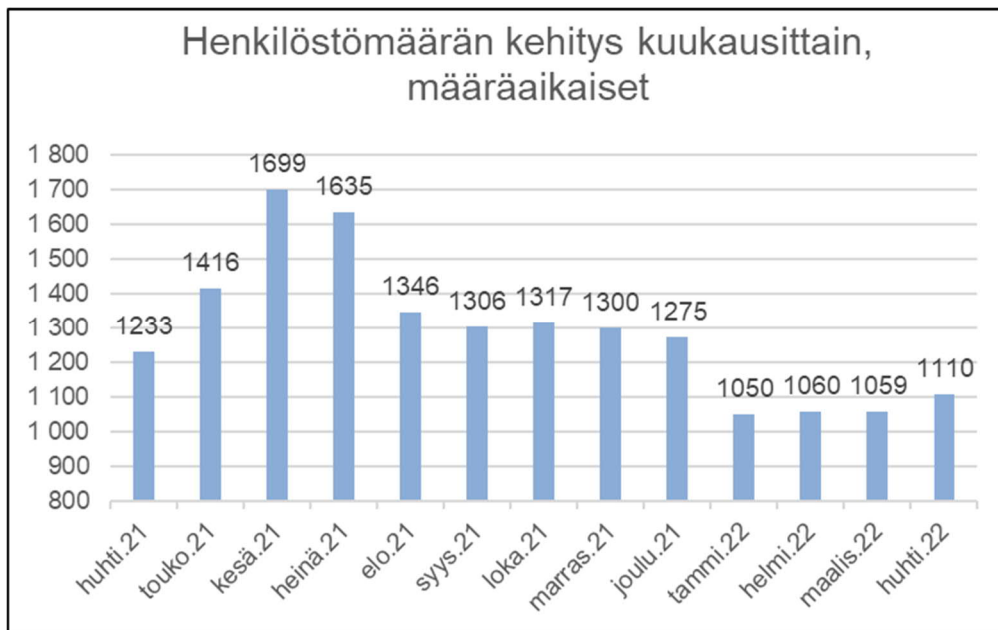
Yhtymän palveluksesta poistui vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 265 henkilöä kun viime vuoden vastaava määrä oli 215 henkilöä. Irtsanoutuneita oli 217 (156) ja eläkkeelle siirtyi 43 (50) henkilöä. Irtsanottuja oli 3 (6) ja muiden syiden vuoksi palveluksesta poistuneita oli kaksi (kolme) henkilöä. Viime vuoden vastaavat luvut on kerrottu suluissa jokaisen luvun jälkeen.

Ajalla 1-4/22 rekrytointien täyttöaste on 94,6 prosenttia. Täyttämättä jääneistä tehtävistä suurin osa oli sairaanhoitajien ja lähihoitajien tehtäviä (näiden osuus täyttämättä jääneistä tehtävistä 67 %). Lisäksi täyttämättä jäi lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden, puheterapeuttien sekä ict-alan ammattilaisten tehtäviä.

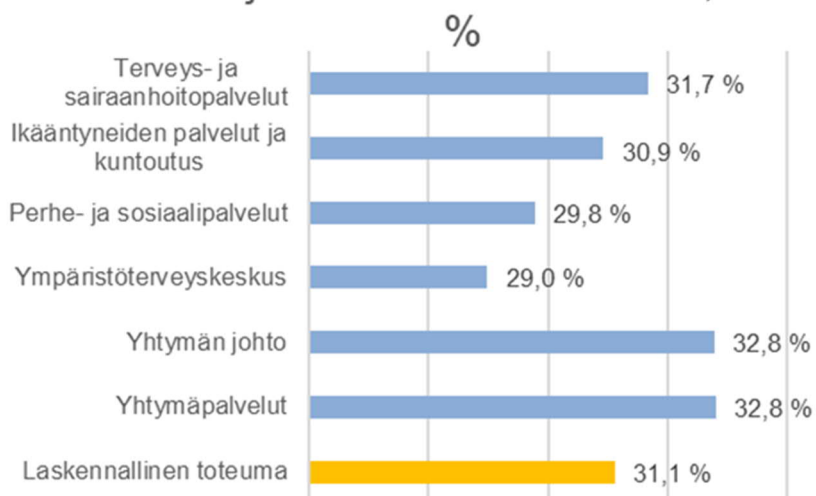
Terveysperusteiset poissaolot olivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä (28,6 kalenteripäivää/htv) merkittävästi suuremmat edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon (20,5 kalenteripäivää/htv) verrattuna. Kasvu heijastelee suurelta osin koronaepidemiaan liittyvää omikron-virusta, jonka tarttuvuus oli merkittävästi aiempia virusmuunnoksia korkeampi. Vastaava kehitys näkyy terveysprosentissa, joka kertoo niiden osuuden henkilöstöstä, joilla ei ole ollut yhtään terveysperusteista poissaoloa tarkastelujakson aikana. Terveysprosentti oli huhtikuun lopussa 34, kun se edellisenä vuonna oli 55.

Henkilöstön palkkojen ja henkilöstövuokrauksen kehitys ensimmäisen neljänneksen aikana on toutunut hieman alle talousarvion.

* Palkat ja henkilöstön vuokraus, TA tot

Palkat ja henkilöstön vuokraus 1 000 €	TA2022	Tot 01 - 04 2022	TA tot%
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	92 777	29 381	31,7 %
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	80 127	24 777	30,9 %
Perhe- ja sosiaalipalvelut	62 946	18 745	29,8 %
Ympäristöterveyskeskus	1 466	425	29,0 %
Yhtymän johto	4 214	1 381	32,8 %
Yhtymäpalvelut	16 317	5 353	32,8 %
Yhtymä yhteensä	257 847	80 062	31,1 %

* sisältää vakituisen ja määräaikaisen henkilöstön kk-palkat sekä henkilöstön vuokrauksen; ei sisällä erilliskorvauksia eikä sivukuluja

TALOUSKATSAUS

Vuoden 2022 talousarvio on laadittu perussopimuksen mukaisesti nollatulokseen. Talousarvio sisältää kuitenkin tunnistettuja riskejä. Talousarvio ei sisällä mitään korona-epidemian vaikutuksia. Talousarvion laadinnassa huomioitu yleinen kustannustason nousuprosentti (1,2 %) on uusimpien talousennusteiden valossa osoittautumassa liian pieneksi. Palkkaratkaisun vaikutus on vielä avoin. Asiakasmaksulain uudistuksen vaikutukset ovat pitkälti olleet talousarviossa huomioidun mukaiset. Hoitajamitoituksen kustannusvaikutukset eivät ole toteutuneet rekrytointivaikeuksien vuoksi täysimääräisesti, toisaalta erilliskorvausten maksaminen on ollut suuressa kasvussa johtuen merkittävästä henkilöstöpulasta, ylityö- ja vuoronvaihtokielloista, koronarokotesuojavaatimuksesta ja itse koronan vaikutuksista. Huomioiden kuntamaksuosuuksien maltillinen korotus talousarvioraami on erittäin haasteellinen.

Koronapandemia vaikuttaa edelleen voimakkaasti talouden toteutumaan ja sen ennustettavuuteen. Yhtymä sai maaliskuussa päätöksen vuoden 2021 lopullisesta koronaan liittyvästä valtionavustuksesta. Varovaisuuden periaatteella tilinpäätökseen 2021 tehdyn tulojaksotuksen vuoksi tästä tuloutui vuodelle 2022 liki 2 miljoonaa euroa. Tämä valtionavustus on huomioitu tulosennusteessa.

Käyttötalouteen on kirjattu koronan aiheuttamia välittömiä lisäkustannuksia ensimmäisen neljän kuukauden aikana noin 7 miljoonaa euroa. Valtioneuvosto on luvannut korvata koronapandemiasta aiheutuneet kustannukset täysimääräisesti kunnille ja kuntayhtymille.

Yhtymän tulos ilman liikelaitoksia on tammi-huhtikuun ajalta 7,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen (4/2021: 5,0 miljoonaa euroa). Toimintatuottojen kokonaismäärä oli 273,3 miljoonaa euroa (33,5 %) ja toimintakulujen 263,2 miljoonaa euroa (32,7 %). Laskennallinen toteumaprosentti talousarviosta on 33,3 %. Toimintakuluista noin 39,4 % eli 103,7 miljoonaa euroa oli henkilöstökuluja (4/2021: 37,6 %) Palvelujen ostot olivat 119,1 miljoonaa euroa eli 45,3 % (4/2021:46,3 %).

Toimintatuottojen ennustetaan toteutuvan talousarviota suurempina koko tilivuonna ollen 846,2 miljoonaa euroa (TA 816,7 miljoonaa euro). Talousarviota 3,6 % suuremmat tuotot selittyvät pääosin ennakkoidulla koronaan saatavalla valtionavustuksella ja muilla hanketuotoilla. Toimintakulujen ennustetaan toteutuvan 846,4 miljoonan euron suuruisina, joka ylittää talousarvion 42 miljoonalla eurolla. Koronaan liittyvät välittömät lisäkustannukset on arvioitu noin 13 miljoonan euron suuruiseksi. Asiakaspalveluostojen kustannusten kasvu on ollut voimakasta. Yhtymä ennustaa, että koko tilikauden osalta tilikauden alijäämä on noin 11,3 miljoonaa euroa. Mikäli koronaan liittyvät valtionavustukset ylittävät tuon 13 miljoonaa euroa, alijäämä on pienempi. Viimevuotisilla avustusperusteilla yhtymän avustuskertymä ensimmäiseltä neljältä kuukaudelta olisi ollut reilusti yli 20 miljoonaa euroa.

Yhtymän maksuvalmius on pysynyt edelleen hyvänä koronapandemiasta huolimatta. Maksuvalmiuden tilannetta seurataan viikoittain. Sijoituspolitiikan tultua hyväksyttyä yhtymäkokouksessa kassavarojen hallintaa on tehostettu. Yhtymä nostaa talousarvion mukaisesti pitkäaikaista lainaa noin 36 miljoonaa euroa vuoden 2022 aikana. Yhtymä on kilpailuttanut ennakkolisesti yhteensä 141 miljoonan euron lainat, jotka nostetaan vasta vuoden 2023 puolella.

Sosiaalialan osaamiskeskus Verson tulosennuste on talousarvion mukaisesti -42 tuhatta euroa.

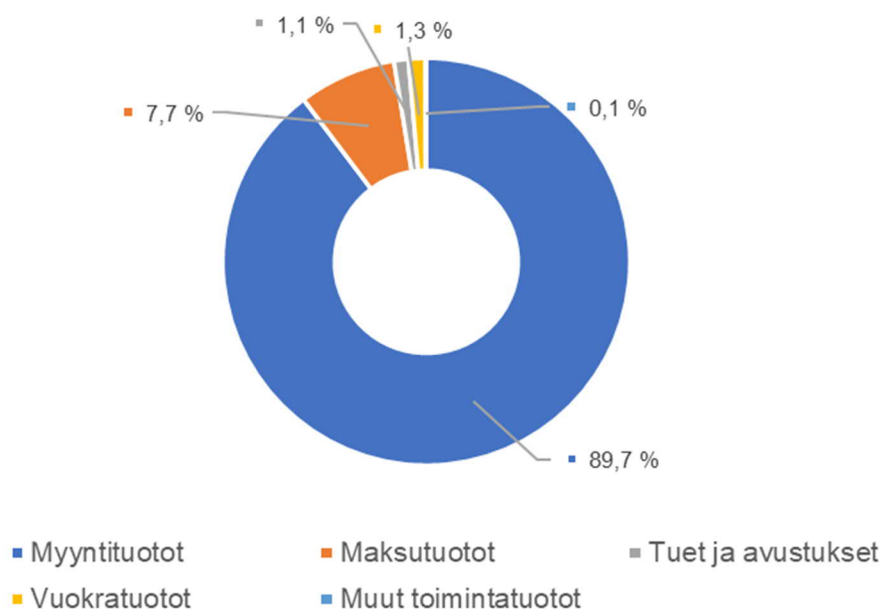
YHTYMÄN TULOSLASKELMA JA ENNUSTE

Milj. €	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-%	Edell. vuoden muutos %	TP ennuste	Ennuste
Toimintatuotot	816,7	273,3	33,5 %	4,0 %	846,2	●
Myyntituotot	736,7	245,1	33,3 %	3,8 %	738,5	●
Maksutuotot	61,6	21,2	34,4 %	-3,2 %	62,0	●
Tuet ja avustukset	6,5	3,1	47,9 %	193,2 %	33,6	●
Vuokratuotot	11,7	3,6	31,0 %	1,1 %	11,6	●
Muut toimintatuotot	0,1	0,2	162,8 %	32,8 %	0,5	●
Toimintakulut	-804,4	-263,2	32,7 %	3,0 %	-846,4	●
Henkilöstökulut	-338,1	-103,7	30,7 %	7,9 %	-345,0	●
Palvelujen ostot	-350,8	-119,1	33,9 %	0,6 %	-377,0	●
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-63,4	-22,4	35,3 %	-2,8 %	-68,8	●
Avustukset	-8,9	-2,7	30,8 %	-0,3 %	-8,7	●
Muut toimintakulut	-43,3	-15,3	35,4 %	0,4 %	-46,9	●
Toimintakate	12,3	10,1	81,9 %	35,8 %	-0,2	●
Rahoitustuotot ja -kulut	0,7	0,7	101,2 %	16,4 %	1,7	●
Vuosikate	13,0	10,8	82,9 %	34,4 %	1,5	●
Poistot ja arvonalentumiset	-13,1	-3,1	23,4 %	2,3 %	-13,0	●
Satunnaiset erät	0	0,0	0,0 %	0,0 %	0,0	●
Tilikauden tulos	-0,1	7,7	***	53,5 %	-11,4	●
Poistoeron ja varausten muutos	0,1	0,0	0,0 %	0,0 %	0,1	●
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0,0	7,7	***	53,5 %	-11,3	●

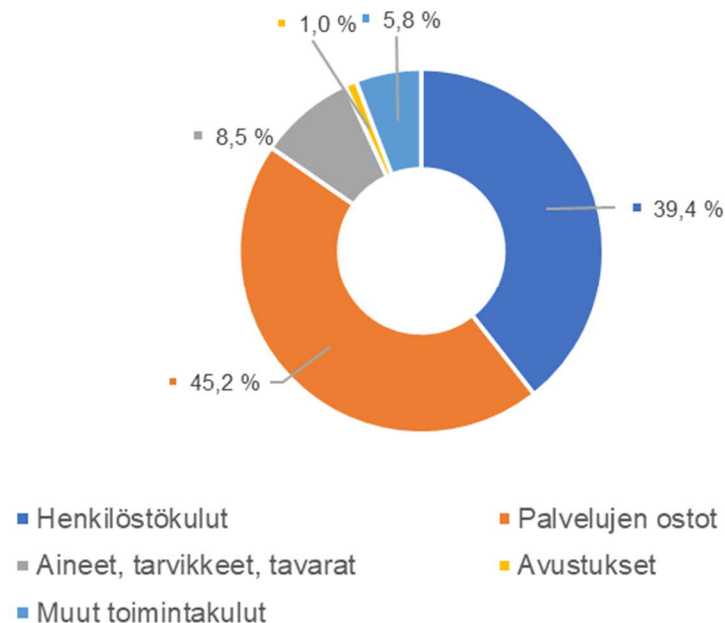
Kum toimintatuotot				
Milj. eur	04-2021	04-2022	Muutos	Muutos%
Myyntituotot	236,2	245,1	8,9	3,8 %
Maksutuotot	21,9	21,2	-0,7	-3,2 %
Tuet ja avustukset	1,1	3,1	2,1	193,2 %
Vuokratuotot	3,6	3,6	0,0	1,1 %
Muut toimintatuotot	0,2	0,2	0,1	32,8 %
Yhteensä	262,9	273,3	10,4	4,0 %

Kum toimintakulut				
Milj. eur	04-2021	04-2022	Muutos	Muutos%
Henkilöstökulut	96,1	103,7	7,6	7,9 %
Palvelujen ostot	118,4	119,1	0,7	0,6 %
Aineet, tarvikkeet, tavara	23,0	22,4	-0,6	-2,8 %
Avustukset	2,7	2,7	0,0	-0,3 %
Muut toimintakulut	15,3	15,3	0,1	0,4 %
Yhteensä	255,5	263,2	7,7	3,0 %

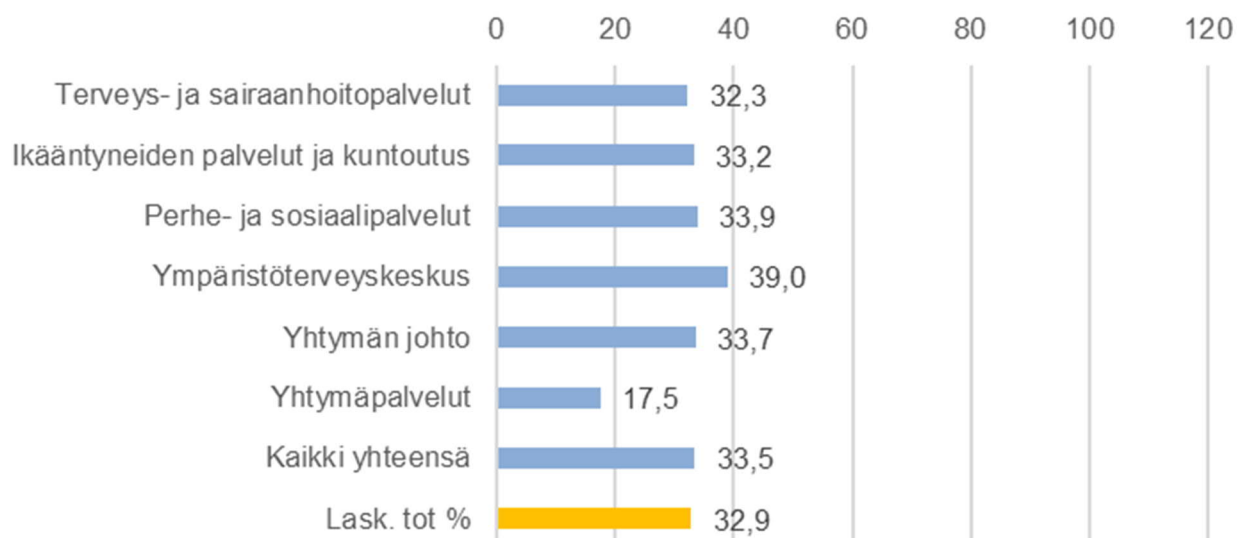
Kum toimintatuotot 04-2022

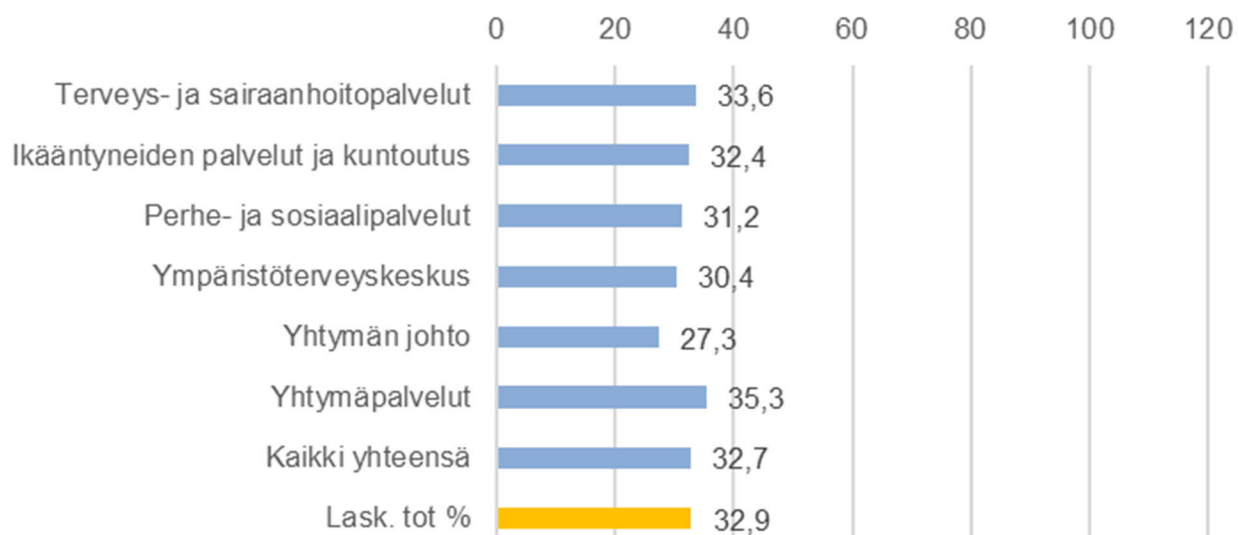
Kum toimintakulut 04-2022

Toimintatuotot toimialoittain, tot %

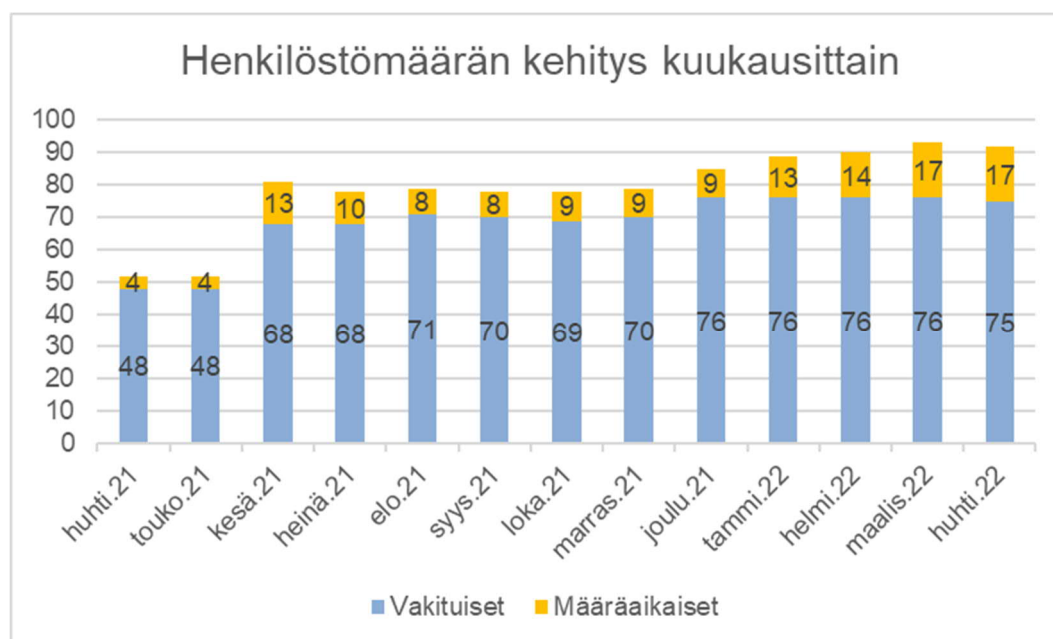
Toimintakulut toimialoittain, tot %

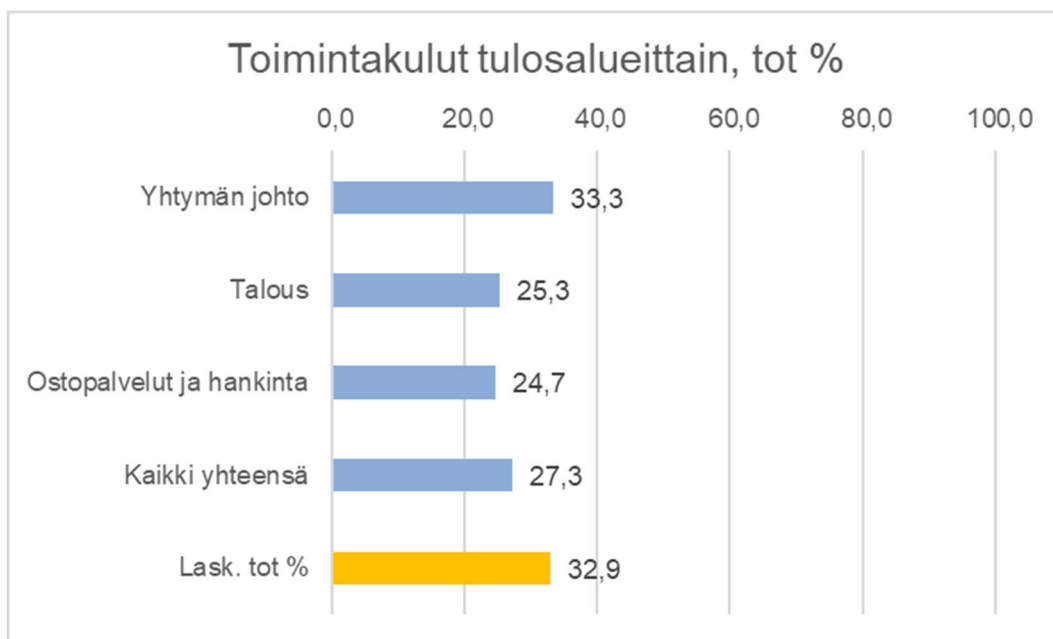
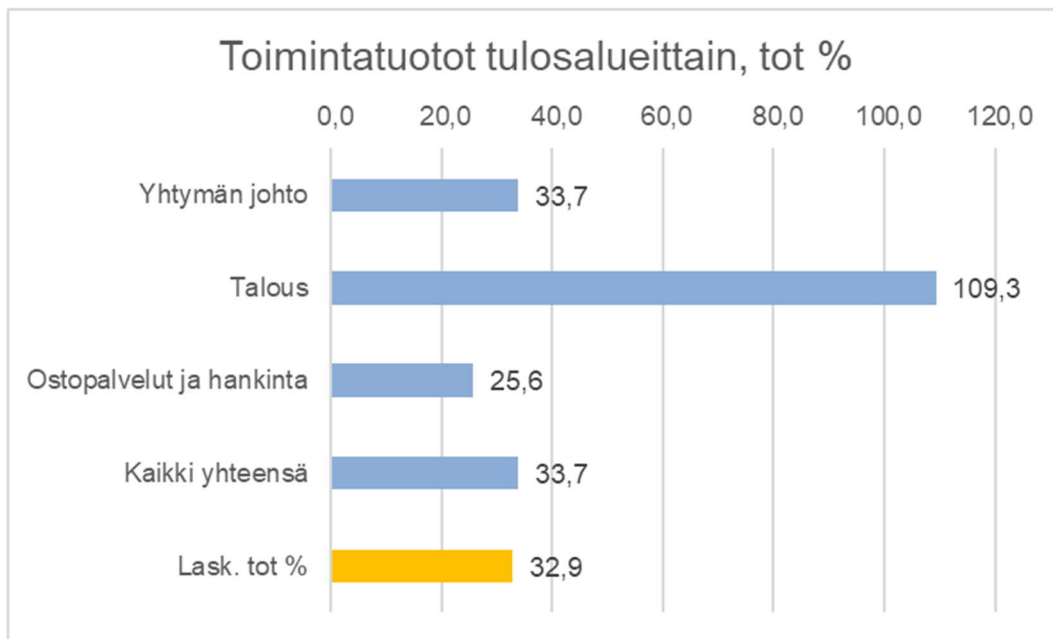

TOIMIALOJEN JA LIIKELAITOSTEN TOIMINTA- JA TALOUSTIEDOT

Yhtymän johto

1 000 €	TP 2021	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-% Ennuste	
Toimintatuotot	672 763	708 969	238 718	33,7 %	●
Myyntituotot	669 065	708 969	236 465	33,4 %	●
Tuet ja avustukset	3 682	0	1 982	0,0 %	●
Muut toimintatuotot	17	0	272	0,0 %	●
Toimintakulut	-13 681	-14 777	-4 035	27,3 %	●
Henkilöstökulut	-4 486	-5 197	-1 653	31,8 %	●
Palvelujen ostot	-6 606	-7 127	-1 749	24,5 %	●
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 190	-1 942	-528	27,2 %	●
Muut toimintakulut	-1 399	-511	-105	20,7 %	●
Toimintakate 1	659 083	694 192	234 684	33,8 %	
Sisäiset erät	6 003	12 132	4 047	33,4 %	●
Toimintakate 2	665 086	706 324	238 731	33,8 %	

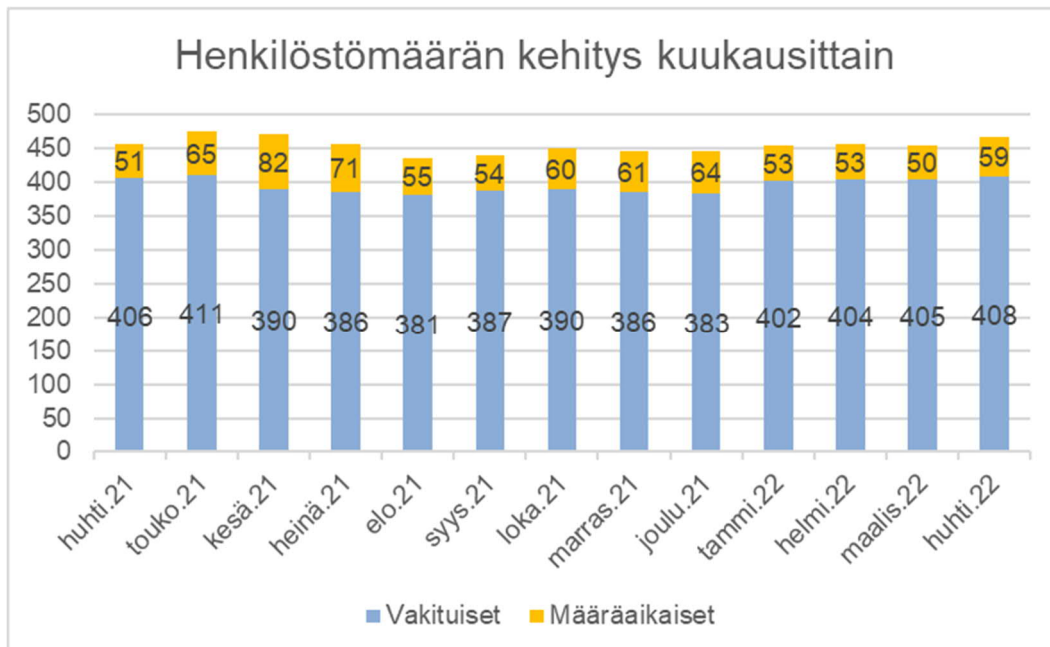

Yhtymän johto, toimialajohtajan katsaus

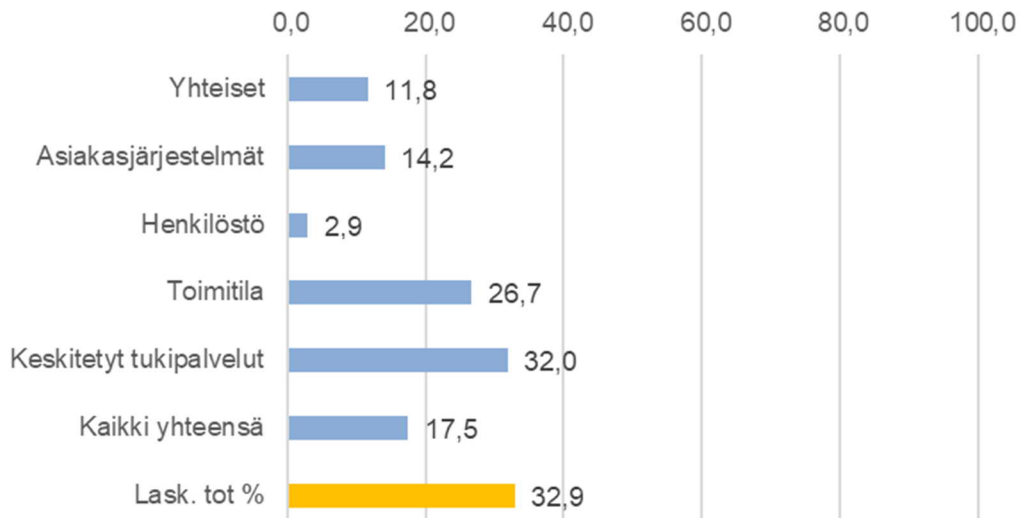
Yhtymän johdon talous toteutuu talousarvion 2022 mukaisena tämänhetkisen ennusteen mukaisesti. Tiliryhmien välillä esiintyy poikkeamia talousarvioon nähden, mutta niiden vaikutukset kompensoivat toisensa.

Yhtymäpalvelut

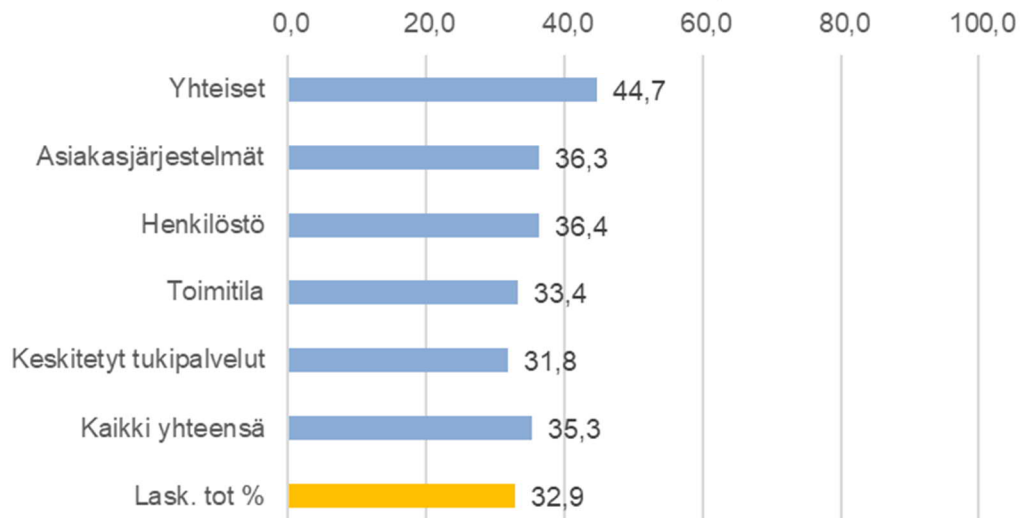
1 000 €	TP 2021	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-%	Ennuste
Toimintatuotot	13 934	6 307	1 106	17,5 %	●
Myyntituotot	3 111	1 170	282	24,1 %	●
Tuet ja avustukset	8 046	2 397	88	3,7 %	●
Vuokratuotot	2 765	2 740	732	26,7 %	●
Muut toimintatuotot	13	0	3	0,0 %	●
Toimintakulut	-76 600	-69 116	-24 425	35,3 %	●
Henkilöstökulut	-23 454	-22 569	-7 558	33,5 %	●
Palvelujen ostot	-42 411	-36 218	-13 175	36,4 %	●
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 140	-3 750	-1 623	43,3 %	●
Avustukset	-156	-120	-124	103,6 %	●
Muut toimintakulut	-5 439	-6 458	-1 945	30,1 %	●
Toimintakate 1	-62 665	-62 808	-23 319	37,1 %	
Sisäiset erät	68 318	70 988	23 662	33,3 %	●
Toimintakate 2	5 653	8 180	343	4,2 %	

Toimintatuotot tulosalueittain, tot %

Toimintakulut tulosalueittain, tot %

Yhtymäpalvelut, toimialajohtajan katsaus

Yhtymäpalvelut -toimialan organisaatorakennetta päivitettiin vuoden 2022 alusta vastaamaan toimitilastrategian toteuttamista. Toimitilat -tulosalueesta erotettiin omaksi tulosalueekseen Keskitetyt tukipalvelut -tulosalue. Päivitetty rakenne tukee entistä paremmin Yhtymäpalvelut tulosalueen toimintorakennetta. Yhtymäpalvelut toimialalla on keskeinen rooli hyvinvointialueelle siirtymisen valmistelussa mm. tietohallinnon, henkilöstöpalveluiden, toimitilojen, tukipalvelujen ja viestinnän osa-alueilla. Toimialan alkuvuoden toimintaan ja resurssien kuormitukseen vaikutti edelleen koronapandemia, mistä on kuitenkin selvitty perustoimintoja vaarantamatta. Varsin haasteellisesta alkuvuodesta huolimatta suunnitellut palvelut on pystytty tuottamaan ja vuodelle 2022 asetetut tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet tullaan ennusteen mukaan saavuttamaan.

Yhtymäpalvelut toimialan talousennusteen mukaan vuoden 2022 tulos tulisi olemaan hieman alijäämäinen ja näin ollen ennusteen mukaiset sisäiset vyörytykset toteutuisivat talousarviota suurempana (2,6 M€). Yhtymäpalveluiden toimintatuottojen prosentuaalinen toteutuma on 04/2022 raportoitujen lukujen mukaan 17,5 % (vrt. 33,3 %). Toimintatuottojen jälkijättöisyyttä selittää osittain jaksotetut lasikutukset kuten mm. tuet ja avustukset, KELA-korvaukset ja hankkeiden tulot. Loppuvuoden ennusteen mukaan toiminnan tuotot tulevat olemaan hieman talousarviota suuremmat.

Toimintakulujen prosentuaalinen toteutuma (04/2022) on 35,3 % (vrt. 33,3 %). Toimintakulut ovat toteutuneet hieman talousarviota nopeammin. Loppuvuoden ennusteen mukaan toimintakulut tulevat olemaan talousarviota suuremmat. Toimintakulujen kehitykseen vaikuttavat korottavasti mm. arvioitua suuremmat eläkemaksuperusteiset maksut, suunnittelemattomat palveluiden ostot (toimialojen ICT ja kyberturvallisuus varautuminen) sekä aineiden ja tarvikkeiden (energia) yleinen hintojen nousu.

Asiakasjärjestelmät tulosalueella on vuoden alkupuolella keskitytty hankkeisiin: hyvinvointialueen ICT-muutokset, potilastietojärjestelmän versiopäivitys, ICT-alustapalveluiden (konesalipalvelut) kilpailutus ja siirtyminen uudelle alustalle sekä keskussairaalan rakennusvaihe 7:n ICT-varustaminen. Hyvinvointialueen ICT-muutoksista tehdään välttämättömät siinä määrin kuin valtionavustusrahat antavat myöden. Lisäksi alueen toimijat kattavat itse ICT-henkilöstön palkkakulut ja yhtymä rahoittaa itse osan tehtävistä toimista. Talousarviossa ei ole varauksia toimialojen tarvitsemille kehitystoimille, mistä johtuen yhtymäpalveluissa on jouduttu tekemään erillispäätöksiä resurssien kohdistamisesta toimialojen tarvitsemiin ICT-kehitystehtäviin. Ensimmäiselle vuosipuoliskolle on ajoittunut myös potilastietojärjestelmän isohko versiopäivitys, mikä tulee näkymään kohonneina kuluina. ICT-henkilöstön rekrytointi jatkuu edelleen haastavana.

Henkilöstöpalvelut tulosalueella on vuoden 2022 ensimmäisen kvartaalin aikana keskitytty perustyön lisäksi hyvinvointialuevalmisteluun ja henkilöstöstrategian toimeenpanoon. Tammikuussa työpanosta kohdentui joulukuussa eduskunnassa hyväksytyn tartuntatautilain 48a §:n aiheuttamiin toiminnan ohjeistuksiin. Helmikuussa aloitettiin varautumissuunnittelu mahdollisiin työtaistelutoimiin, jotka osin konkretisoituivatkin ylityö- ja vuoronvaihtokieltoina sekä lakon uhkana. Varautumissuunnittelu ja lakonuhkaan liittyvät neuvottelut jatkuivat ensimmäisen neljänneksen ajan. Hyvinvointialuevalmistelu on edennyt haasteista huolimatta kohtuullisen hyvin aikataulussa, samoin henkilöstöstrategian toimeenpano. Yhtymätasolla henkilöstön saatavuuden haasteet ovat jatkuneet ja ehkä hieman voimistuneetkin aiempaan verrattuna. Toimenpiteitä niin henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi kuin nykyisen henkilöstön pitovoiman lisäämiseksi on suunniteltu ja toteutettu. Suunnitellusti ryhmä filippiiniläisiä hoitajia saapui Suomeen ja Päijät-Soteen huhtikuussa. Seuraavan ryhmän saapumisesta on sovittu kilpailutetun toimijan kanssa. Hyvinvointialueen hallitus teki merkittävän päätöksen työterveyspalvelujen kilpailuttamisesta ja siihen liitettynä työterveys Wellamon myynnistä. Tämä hankintaprosessi on käynnistetty tiiviissä yhteistyössä yhtymän ostopalveluiden kanssa.

Keskitetty tukipalvelut tulosalueen organisaatiomuutokseen liittyvät keskeiset rekrytoinnit saatiin päätökseen. Erityisesti välinehuollon henkilöstön saatavuuden haasteet jatkuivat ja henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi aloitettiin toimenpiteitä. Hyvinvointialuevalmistelu on edennyt haasteista huolimatta kohtuullisen hyvin aikataulussa. Ateriapalveluiden palvelusopimuksen haltuunottovaihe saatiin päätökseen yhteistyössä kilpailutuksen voittaneen tahon kanssa ja siirryttiin sopimuksen mukaiseen toiminnan seurantaan. Samoin kilpailutetut kahvilatoiminnat keskussairaalassa ja Hollolan sote-keskuksessa käynnistyivät sopimuksen mukaisina. Koronapandemian vaikutuksesta huolimatta välinehuollon valmiutta ylläpidettiin asiakasyksiköiden palvelutarpeiden mukaisesti ja karanteenipäätösten sekä tartuntatautipäivärahan maksun valmisteluun osoitettiin lisäresursseja.

Toimitilat tulosalueen toiminta on edennyt yhtymän toimitilastrategian mukaisesti. Toimitilat tulosalueen toiminta vuoden ensimmäisellä kvartaalilla on kiinteistöpalveluissa keskittynyt hyvinvointialueen palo- ja pelastuskiinteistöjä koskeviin hankintaneuvotteluihin, Heinolan, Sysmän ja Etevan sekä oppilashuollon tilojen selvittelyyn sekä erilaisiin vuokrasopimuksia koskeviin selvityksiin. Yhtymän käyttöön otetun Modulo-tilahallintajärjestelmän tilatieto-osion käyttöönottoa on viety eteenpäin ja järjestelmäintegraatiota uuteen Raindance-talousjärjestelmään on työstyetty. Rakennuttamisen osalta rakennusvaihe 7:ssä on edistytty tavoiteaikataulun mukaan kiinteistön taloteknisissä testauksissa ja aloitettu kiinteistön luovutukseen (16.6.2022) liittyvien asiakirjojen valmistelu sekä viranomaistarkastusten sopimiset. Rakennusvaihe 8:n osalta toteutussuunnittelua on viimeistelty ja investointilupa liittyvä päätös hyvinvointialueen hallitukselta on saatu ja siihen liittyvä hakemus sosiaali- ja terveysministeriölle on valmistelussa. Kiinteistöjen kunnossapidossa on systemaattisesti huolehdittu klinisen toiminnan tarvitsemista toimintaan ja lääkintälaitteiden uusimiseen liittyvistä pieninvestoinneista ja kiinteistöhuollosta. Selviämisasema valmistui käyttöön maaliskuussa. Tilasuunnittelupalveluiden osalta rakennusvaihe 7:n osalta on keskitytty lääkintälaitteiden ja irtokalusteiden hankintoihin, taide-teosten asennuksiin sekä vastattu klinisen toiminnan muuttosuunnittelusta. Nastolan Sote-keskus (väistötila) on otettu käyttöön, Toimistorakennuksen modernisointisuunnittelu on edennyt arkkitehti- ja erikoissuunnitteluvaiheeseen sekä rakennusvaihe 8:n väistötilojen toteutussuunnittelua on edistetty. Ammattihenkilöstön rekrytoinnissa näkyy hakijoiden vähentyminen ja tilannetta vaikeuttaa kunta-alan matala palkkataso.

Kehittämishanketoimiston osalta hyvinvointialueen valmistelu on jatkunut alkuvuonna Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa, jota on toteutettu osana Päijät-Soten muutosohjelmaa. Jatkossa muutosohjelma korvautuu hyvinvointialueen strategialla, joka jatkaa sen keskeisiä teemoja. Muutosohjelman 79 toimenpidekokonaisuudesta on valmistunut 44 kokonaisuutta (56 %). Käynnistymässä olevan Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut -hanke täydentää ja laajentaa Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen toteutusta ja tavoitteiden saavuttamista. Alkuvuonna kehittämishanketoimistossa panostettiin mm. eri rahoitushakujen valmisteluun ja yhtymän projektikäytänteiden yhdenmukaistamiseen. Projektisalkku-sovellus on otettu vaiheittain käyttöön sekä hanke- ja projektitoiminnan sivusto on julkaistu yhtymän intrassa. Sivustolla on kuvattu mm. hankehallinnan ohjeet ja mallit. Luontoaskel terveyteen 2022–2032 - Päijät-Hämeen ympäristö- ja terveysohjelma on siirtynyt yhtymän hallintovastuulle vuoden 2022 alusta. Ohjelman osatoteuttajia/hallinnoijia ovat Lahden kaupunki ja Lahden yliopistokampus.

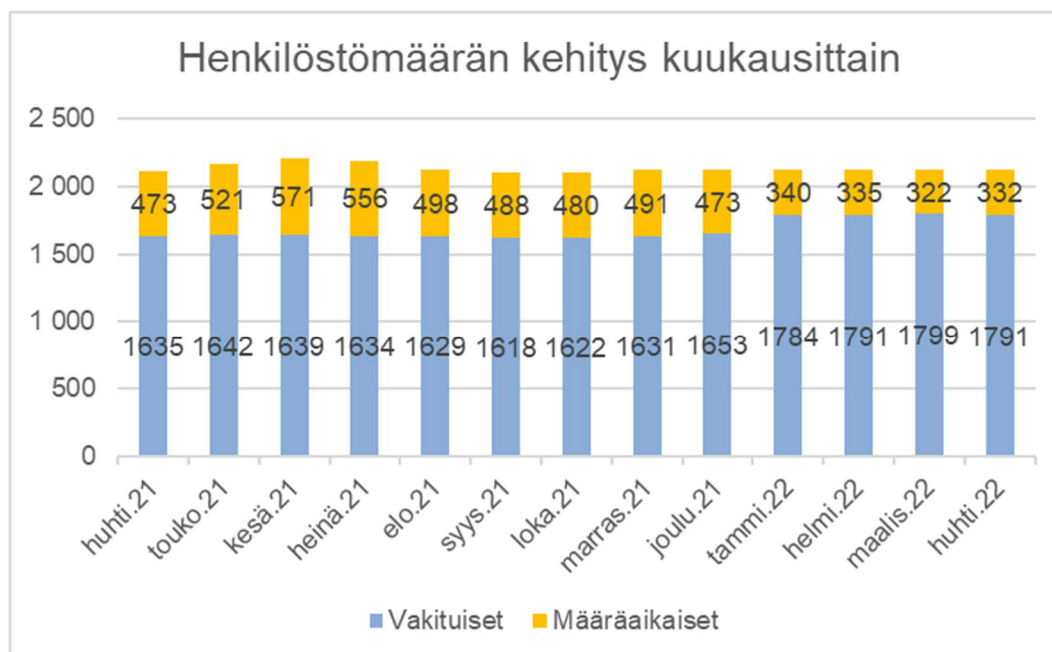
Riskienhallinta, turvallisuus ja varautuminen -yksikön toimesta henkilöstölle välitettiin turvallisuustietoisuutta turvallisuusinfojen ja turvallisuuskävelyjen muodossa. Poistumisturvallisuutta edistettiin teorialuentoja muodossa ja poistumisharjoituksia toteutettiin käytännössä. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmien sekä poistumisturvallisuusselvitysten teossa opastettiin eri toimipisteiden osastoja, mukaan lukien RV7:ään muuttavat osastot. Lääkehuoneiden turvallisuutta ja toiminnan luotettavuutta parannettiin kameravalvontajärjestelmien laajennuksilla. Yhtymän edustajina osallistuttiin pelastusviranomaisten suorittamiin palotarkastuksiin eri toimipisteissä sekä järjestettiin evakuoituvälineiden käyttökoulutusta. Ryhmä on mukana turvallisuuteen liittyvien asioiden osalta (palo- ja pelastus, rikosilmoi-

tin-, kameravalvonta-, henkilöhälytin-, kulunvalvontajärjestelmät, lukitus, avainhallinta jne.), suunnittelijana sekä niihin liittyvien hankintojen toteuttajana ja käytäntöön saattamisessa. Osaava app -henkilöturvajärjestelmän käyttöä laajennettiin mm. Hollolan Sotokeskukseen ja Nastolan väistötiloihin. Hyvinvointialueelle siirtyvien, sekä toiselle hyvinvointialueelle siirtyvien kohteiden turvallisuuspalvelusopimuksien ja kohteissa olevien turvallisuusjärjestelmien kartoitus ja selvitystyö aloitettiin. Tammi-kuussa 2022 aloitettiin hyvinvointialueen varautumisen kokonaisarkkitehtuurin määrittäminen yhteistyössä Päijät-Hämeen Pelastuslaitoksen kanssa. Kokonaisuuteen kuuluvat mm. valmiussuunnitelmien yhteen sovittaminen sekä häiriötilanteen johtamisen ja tukitoimintojen kehittäminen. Varautumisen näkökulmasta yhtymässä seurataan tarkasti kansainvälistä tilannetta kuten Ukrainassa käytävää sotaa, sekä niistä nousevia ilmiöitä.

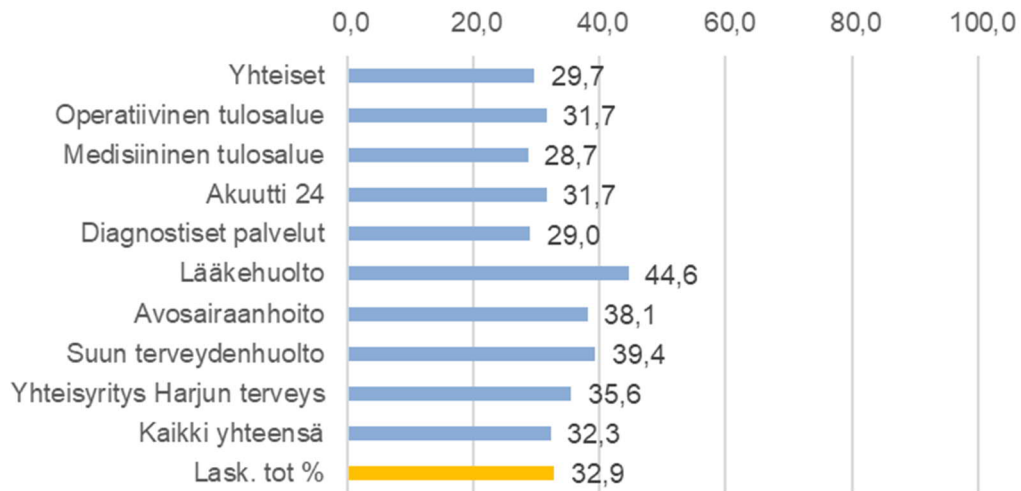
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

1 000 €	TP 2021	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-%	Ennuste
Toimintatuotot	71 247	40 257	12 995	32,3 %	●
Myyntituotot	17 134	15 612	4 779	30,6 %	●
Maksutuotot	21 846	21 375	7 183	33,6 %	●
Tuet ja avustukset	31 770	2 900	936	32,3 %	●
Vuokratuotot	435	357	90	25,2 %	●
Muut toimintatuotot	60	14	6	46,9 %	●
Toimintakulut	-323 605	-305 279	-102 642	33,6 %	●
Henkilöstökulut	-125 609	-129 531	-40 102	31,0 %	●
Palvelujen ostot	-137 534	-120 915	-42 848	35,4 %	●
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-50 395	-48 231	-16 442	34,1 %	●
Avustukset	-139	-124	-6	4,7 %	●
Muut toimintakulut	-9 928	-6 478	-3 244	50,1 %	●
Toimintakate 1	-252 359	-265 021	-89 647	33,8 %	
Sisäiset erät	-42 405	-47 354	-15 793	33,4 %	●
Toimintakate 2	-294 763	-312 375	-105 440	33,8 %	

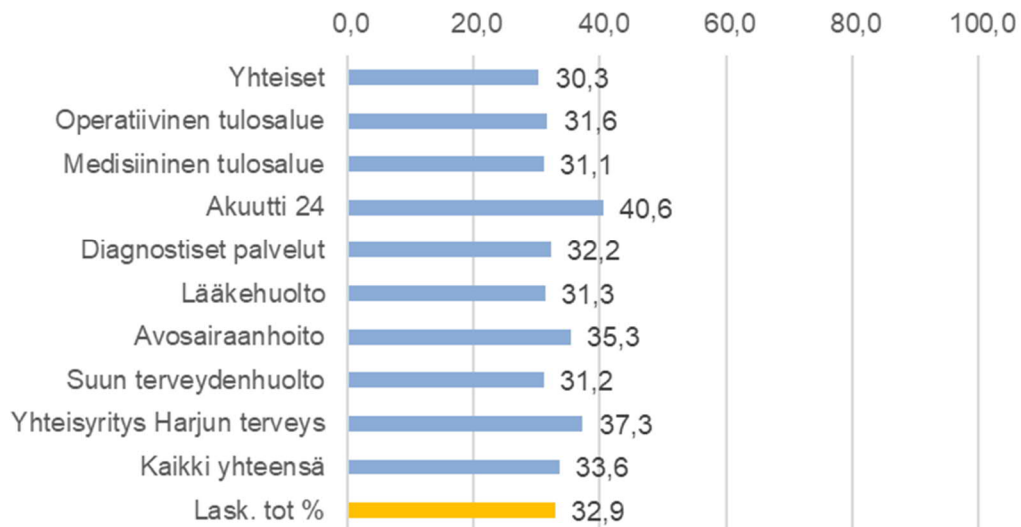
1 000 €	TP2021	TA2022	Tot 01 - 04 2022	Tot%
Asiakaspalvelujen ostot	43 356	40 405	12 181	30,1
Terveydenhuollon palvelusetelikulut	60	42	34	80,9
Yhteensä	43 416	40 447	12 215	30,2

Toimintatuotot tulosalueittain, tot %

Toimintakulut tulosalueittain, tot %

laskennallinen TA:n toteumaprosentti 32,9 %

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toiminta	TA2022	Toteuma 2022	toteuma-%
Tuotannon volyymit			
Avosairaanhoito			
Lääkärikäynnit	120 000	41 982	35,0 %
Hoitajakäynnit*	140 000	106 390	76,0 %
Sähköinen asiointi, lääkäri	60 000	19 318	32,2 %
Sähköinen asiointi, hoitaja	155 000	57 430	37,1 %
Suun terveydenhuolto			
Hammaslääkärikäynnit	120 000	37 759	31,5 %
Suuhygienisti- ja hammashoitajakäynnit	62 000	19 515	31,5 %
Erikoissairaanhoito			
DRG-jaksot	29 600	7 907	26,7 %
Käynnit somatiikka	299 200	97 022	32,4 %
Laskutusperusteiset hoitopäivät somatiikka	1 700	3 771	221,8 %
Akuutti 24			
Päivystyskäynnit**	61 500	22 610	36,8 %
Hammaspäivystyskäynnit	8 500	2 786	32,8 %
Päivystysosaston DRG-jaksot	5 200	1 246	24,0 %
Kotisairaalan käynnit	32 600	10 994	33,7 %
POS, Laskutusperusteiset hoitopäivät	-	103	

* Avovastaanottotoiminnan hoitajakäynnit sisältävät myös pandemiarokotukset.

** Ei sisällä drive-in -koronatestausta.

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toiminta	TA2022	
Muut tunnusluvut	Tavoite	Toteuma
Paljon palveluita käyttävien määrän vähentäminen		
Avosairaanhoito, yli 10 käyntiä / vuosi, muutos	-10 %	8 %
Vuodeosastohoito, yli 3 ennakoimatonta hoitojaksoa / vuosi, muutos	-10 %	-43 %
Akuutti24-päivystys, yli 6 käyntiä / vuosi, muutos	-10 %	-1 %
ESH-poliklinikat, yli 10 käyntiä (ei sarjahoito) / vuosi, muutos	-10 %	-14 %
Vuodeosastojen keskimääräinen nettokuormitus	85 %	88 %
Keskimääräinen hoitoaika hoitojaksolla, vrk	2,6	3,2
Kiireetön hoito kohtuujassa avosairaanhoito, 7 vrk	100 %	100 %
Kiireetön hoito kohtuujassa suunterveydenhuolto, 14 vrk	100 %	87 %
Päivystyksessä (Akuutti24) potilaiden läpimenoaika (alle 4 tunnissa)	60 %	52 %
Ensihoito, päivystykseen kuljetettavien potilaiden määrä (15000 / v = 1250 / kk)	5 000	4 735
Erikoissairaanhoito, yli 180 pv jonottaneet	0 %	8 %
Erikoissairaanhoito, hoidonvarauksesta hoitoon 90 päivässä	85 %	43 %

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut, toimialajohtajan katsaus

Korona sekä henkilöstön saatavuuteen liittyvät ongelmat näkyvät selkeästi alkuvuoden talous- ja tuotantoluvuissa. Osin arvioitua pienemmät suoritemäärät alentavat maksutuottojen kertymää, jonka ennustetaankin jäävän alle talousarvion tason. Myös ulkokuntamyynti on toteutunut alkuvuonna odotettua pienempänä ennen kaikkea koronapoissaolojen vuoksi. Koronapoissaolot ovat jo vähentyneet oleellisesti alkuvuoden tasoista.

Henkilöstökustannusten ylityspaineen taustalla on erilliskorvausten kasvaneet kustannukset. Muun muassa ylityskorvausten ja hälytysrahojen kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi henkilöstöväjeeen ja koronan vuoksi. Henkilöstöstrategian jäntevä toteuttaminen on keskeinen tilannetta korjaava kokonaisuus.

Koronatestausten ja -rokotusten kustannukset selittävät palvelujen ostojen ylityspainetta. Koronates tien kustannuksiksi ennustetaan tänä vuonna 5,6 miljoonaa euroa. Myös asiakaspalvelujen ostot erityisesti yliopistosairaaloista ovat ylittämässä talousarvion tason.

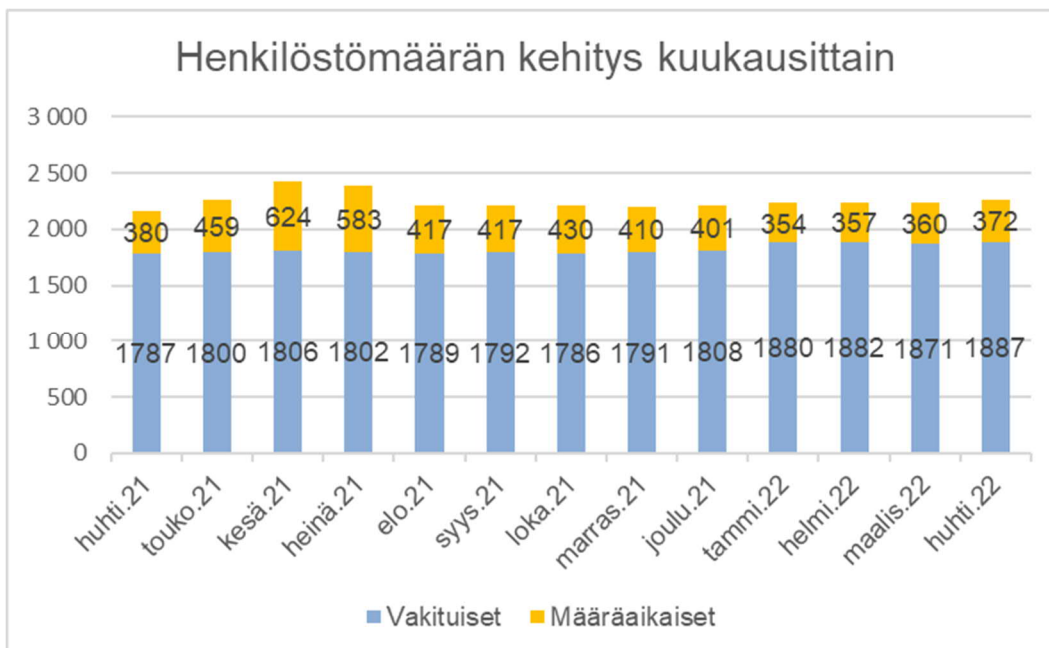
Tuotantoluvuissa alkuvuoden poikkeuksellinen henkilöstötilanne näkyy etenkin leikkaustoiminnan vähydessä talousarvioon nähden. Toisaalta erikoissairaanhoidon polikliininen toiminta toteutui lähes suunnitellusti, ja avosairaanhoidossa oli käyntejä hieman talousarviota enemmän. Suun terveydenhuollon käyntejä kertyi odotettua vähemmän. Yhteispäivystyksen potilasmäärä ylitti odotetun tason, vaikkakin määrä on viime vuosina kokonaisuutena laskenut.

Hoitotarvikkeiden ylityksen taustalla ovat suojatarvikkeiden sekä hoitotarvikejakelun kustannukset. Myös lääkekustannuksissa ja tilavuokrissa talousarvio tulee ylittymään.

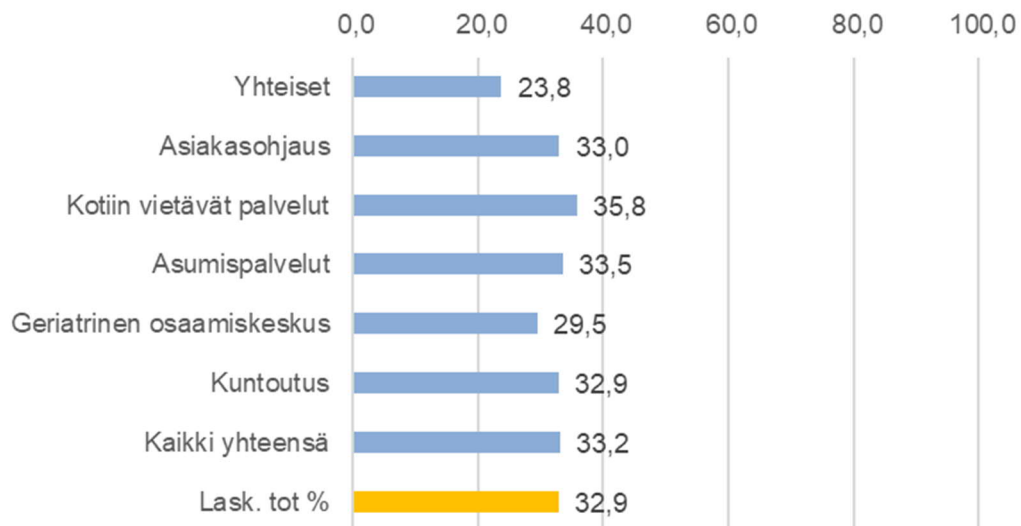
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

1 000 €	TP 2021	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-%	Ennuste
Toimintatuotot	50 440	44 159	14 658	33,2 %	●
Myyntituotot	7 441	6 085	1 867	30,7 %	●
Maksutuotot	32 646	31 526	10 931	34,7 %	●
Tuet ja avustukset	4 577	662	44	6,6 %	●
Vuokratuotot	5 763	5 885	1 815	30,8 %	●
Muut toimintatuotot	15	0	2	0,0 %	●
Toimintakulut	-210 798	-216 947	-70 255	32,4 %	●
Henkilöstökulut	-94 591	-99 040	-30 280	30,6 %	●
Palvelujen ostot	-86 515	-89 312	-29 952	33,5 %	●
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-8 666	-7 115	-2 878	40,4 %	●
Avustukset	-3 481	-3 740	-1 198	32,0 %	●
Muut toimintakulut	-17 545	-17 740	-5 947	33,5 %	●
Toimintakate 1	-160 358	-172 788	-55 597	32,2 %	
Sisäiset erät	-15 331	-16 348	-5 450	33,3 %	●
Toimintakate 2	-175 689	-189 136	-61 047	32,3 %	

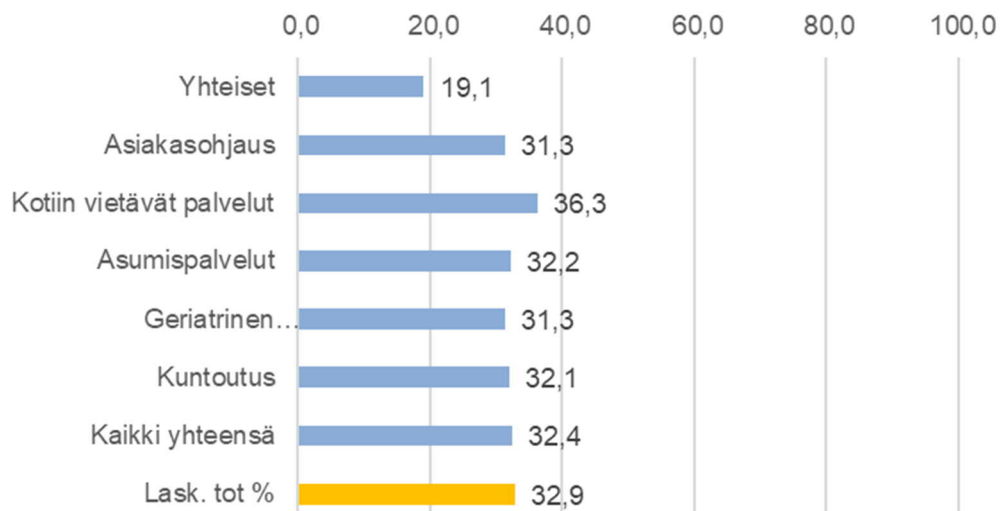
1 000 €	TP2021	TA2022	Tot 01 - 04 2022	Tot%
Asiakaspalvelujen ostot	7 226	65 589	15 995	24,4
Kotikuntalain kotikuntakorvaukset	1 157	735	82	11,2
Perhehoitajien ja tukihenkilöiden palkkiot	269	240	123	51,1
Kotihoidon palvelusetelikulut	17 650	907	1 530	168,6
Palveluasumisen palvelusetelikulut	34 349		3 626	***
Terveystenhuollon palvelusetelikulut	776	685	266	38,9
Yhteensä	61 428	68 156	21 622	31,7

Toimintatuotot tulosalueittain, tot %

Toimintakulut tulosalueittain, tot %

Ikääntyneiden palveluiden ja kuntoutuksen toiminta	TA2022	Toteuma 2022	toteuma- %
Tuotannon volyymit			
Asiakasohjauksen ja gerontologisen sosiaalityön käynnit	10 680	3 726	● 34,9 %
Kotihoidon käynnit			
yhtymän oma tuotanto	1 365 000	441 509	● 32,3 %
muut palveluntuottajat	944 500	263 964	● 27,9 %
Tehostetun palveluasumisen asumispäivät			
yhtymän oma tuotanto	301 000	93 001	● 30,9 %
muut palveluntuottajat	299 300	97 808	● 32,7 %
Palveluasumisen asumispäivät			
yhtymän oma tuotanto	10 600	3 172	● 29,9 %
muut palveluntuottajat	73 000	19 352	● 26,5 %
Perusterveydenhuollon vuodeosastojen hoitopäivät	94 000	28 957	● 30,8 %
Geriatrian poliklinikan käyntisuoritteet			
lääkärit	3 930	1 060	● 27,0 %
hoitajat	6 670	2 260	● 33,9 %
Kuntoutuksen käyntisuoritteet	180 000	54 898	● 30,5 %
Muut tunnusluvut			
Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden osuus	93,7 %	● 93,7 %	
Tehostetun palveluasumipaikan saaneiden odotusaika	alle 90 vrk	● 17,0	
Asumispalveluyksiköiden käyttöaste (%) tehostettu palveluasuminen	99,0 %	● 94,2 %	
Akuuttiosastojen keskimääräinen hoitoaika (pl. neur.kuntoutus)	alle 16 vrk	● 16,6	
Kotiutukseen päätyvät hoitajaksot (%)	72,5 %	● 69,5 %	
Kotihoidon välitön asiakastyöaika (%) sairaanhoitajat	38,0 %	● 36,6 %	
Kotihoidon välitön asiakastyöaika (%) lähihoitajat	58,0 %	● 58,4 %	
Geriatrian poliklinikan hoitajasuoritteet / nettotyöpanos	630	● 584	
Kuntoutuksen käyntisuoritteet / nettotyöpanos	836	● 755	

Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus, toimialajohtajan katsaus

Vuonna 2022 toimialan merkittävimmät strategiset painopisteet ovat palvelurakenteen edelleen kehittäminen jatkamalla palvelujen painopisteen siirtoa kevyempiin palveluihin, ennen kaikkea asumispalvelujen kehittäminen ja teknologian hyödyntäminen palveluissa. Merkittävä painopiste on myös henkilöstön saatavuuteen, pysyvyyteen ja työhyvinvointiin panostaminen.

Toimialalla on palvelurakenteen osalta saavutettu asetetut tavoitteet siten, että yli 75-vuotiaista 93,7 % asuu omassa kodissaan. Säännöllisen kotihoidon kattavuus yli 75-vuotiaista oli 9,33 % ja tehostetun palveluasumisen kattavuus oli 6,3 %. Palveluasumisen kattavuus oli 0,76 %. Palvelutarpeen kasvu on kääntynyt voimakkaaseen nousuun, mikä näkyy ensisijaisesti kotihoidon asiakkaiden määrällisenä kasvuna. Kotiin vietävissä palveluissa asiakasmäärän lisäys huhtikuusta 2021 huhtikuuhun 2022 on 262 asiakasta. Toimialalla on valmistauduttu myös hyvinvointialueelle siirtymiseen.

Toimialaa ensimmäisen vuosineljänneksen aikana on haastanut pandemiatilanne ja siihen liittyvät henkilöstön poissaolot ja yksiköiden sulut. Lisäksi henkilöstön saatavuudessa on ollut merkittäviä haasteita, mikä on osaltaan kuormittanut esihenkilöitä ja henkilöstöä. Toimialalla on tehty merkittäviä toimenpiteitä henkilöstön rekrytoinnin eteen. Huhtikuussa saapuivat ensimmäiset 26 filippiiniläistä hoitajaa Suomeen. Lisäksi toimialalla tuetaan henkilöstön jaksamista ja hyvinvointia mm. ergonomiavalmennuksen, Hyvä Veto hankkeen ja Muutoksen työhyvinvointihankkeiden kautta. Sarastia Rekry Oy:n kautta hoidetaan sijaisrekrytointeja ja lisäksi ostopalvelujen turvin on hankittu työntekijöitä kotiin vietäviin palveluihin.

Terveysperusteisten poissaolojen määrä / henkilötyövuosi on kasvanut merkittävästi ollen 35,7 poissaolopäivää / htv, joista yleisvaarallisten tartuntatautien osuus oli 4,5 päivää / htv. Terveysperusteisten poissaolojen vastaava luku vuonna 2021 oli 26,6 päivää / htv. Sairauspoissaolojen määrä on kuitenkin kääntynyt laskuun huhtikuussa 2022. Henkilöstön vaihtuvuus on kasvanut vuodesta 2021 vuoteen 2022. Irtisanoutumisia 1-4/2022 oli 105 kun vastaavana aikana 2021 määrä oli 69 (erotus 36).

Vuoden 2022 alusta lukien henkilöstömitoitus on tehostetussa palveluasumisessa ollut 0,6 hoitajaa / asukas välittömän työn osalta. Tämän lisäksi yksiköissä työskentelee välillisessä työssä henkilöstöä. Mitoituslaki on saatu toteutettua yksiköissä, joskin asukaspaikkoja on jouduttu vähentämään, jotta mitoituslain velvoitteet on saatu täytettyä. Paikkojen vähenemä on tammi-huhtikuun aikana ollut henkilöstön saatavuudesta johtuen 27 asukaspaikkaa.

Koronatilanteesta ja henkilöstön saatavuudesta johtuvat vaikutukset palvelutuotantoon näkyvät merkittävästi seuraavilla osa-alueilla; vuodeosastojen hoitopäivät eivät toteudu suunnitellusti johtuen koronasuluista ja henkilöstön poissaoloista sekä saatavuushaasteista. Asumispalvelujen kuormitusluvut eivät ole tavoitteissa johtuen koronasta, henkilöstön saatavuudesta sekä yksiköiden / huoneistojen remonteista johtuen. Kuntoutuksen suoritteissa jäädään alle tavoitteiden, johtuen alkuvuonna tapahtuneista henkilöstösiirroista toisille tulosalueille koronasyistä johtuen. Lisäksi kuntoutuksessa on ollut merkittävästi normaalia enemmän sairauspoissaoloja sekä lääkäriresurssissa vajetta. Geriatriassa osaamiskeskuksessa geriatrialta poliklinikalta on siirretty lääkäriresurssia tilapäisesti osastoille lääkärivajeesta johtuen. Näin ollen suoritteet eivät ole tavoitteiden mukaisia.

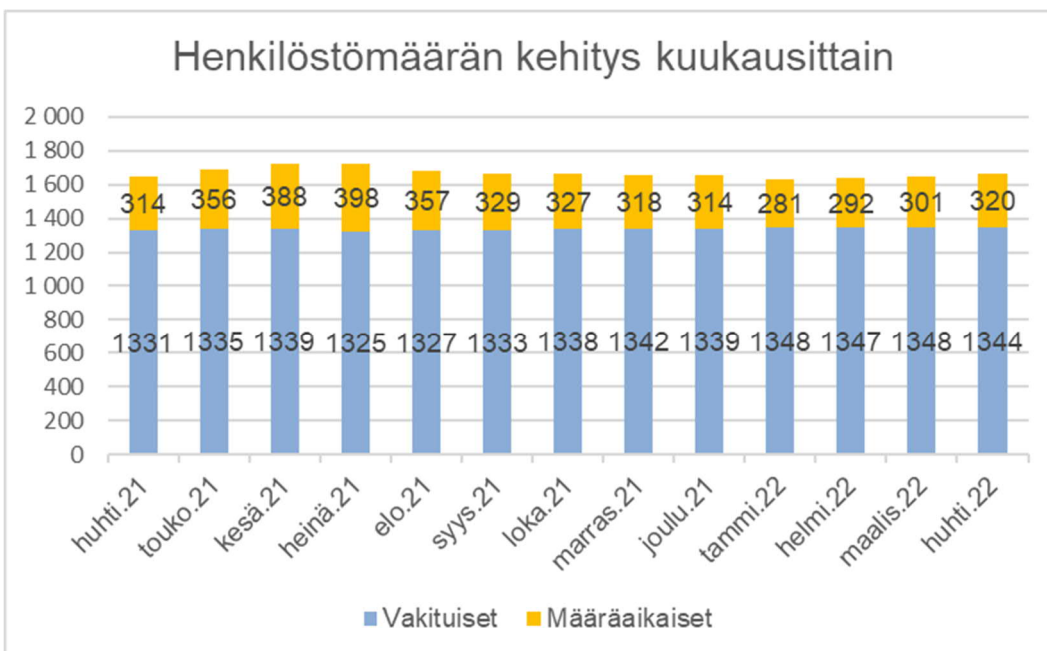
Kotiin vietävissä palveluissa teknologiatavoitteiden osalta tavoitteet on ylitetty. Lääkeautomaattia käyttävien asiakkaiden osuus on 18,4 % tavoitteen ollessa 15 %. Kotiin vietävien palvelujen toiminnasta teetettiin alkuvuonna selvitys, missä todettiin, että toteutunut palveluaika on korkeampi kuin keskimäärin Suomessa saman toimintakyvyn asiakkailla. Lisäksi välitön työaika on Suomen huippua ja tehokkuus on korkea. Suunniteltuja tunteja ei pystytty täyttämään, mutta silti asiakkaat saavat enemmän palveluaikaa kuin keskimäärin. Jotta palvelutarpeeseen pystytään jatkossa vastaamaan, toimialalla arvioidaan palvelujen myöntämisaikoja uudelleen, koska ne ovat selvityksen mukaan n. 20 % korkeammat, mitä toteutunut palveluaika ja silti asiakkaat saavat keskivertoa paljon paremmin palveluaikaa.

Toimialan osalta toimintakulujen ylitysennuste on 4,4 M€. Toimintatuotot ovat ylittymässä 0,5 M€ talousarvioon nähden. Toimintakatteen ylitysennuste on 3,7 M€. Koronan taloudellinen vaikutus (2,7 M€) näkyy ennusteessa. Toimintakulujen ylitys johtuu henkilöstön saatavuuteen liittyvistä haasteista. Toimialalla on jouduttu turvautumaan merkittäviin henkilöstöostoihin erityisesti kotiin vietävissä palveluissa, lisätyön- ja ylitöiden teettämiseen sekä Sarastia Rekry Oy:n käyttöön. Toimialalla erilliskorvausten määrä 1-4/2022 on ollut yhteensä 4,3 M€ ja vastaavasti vuonna 2021 summa oli 2,2 M€.

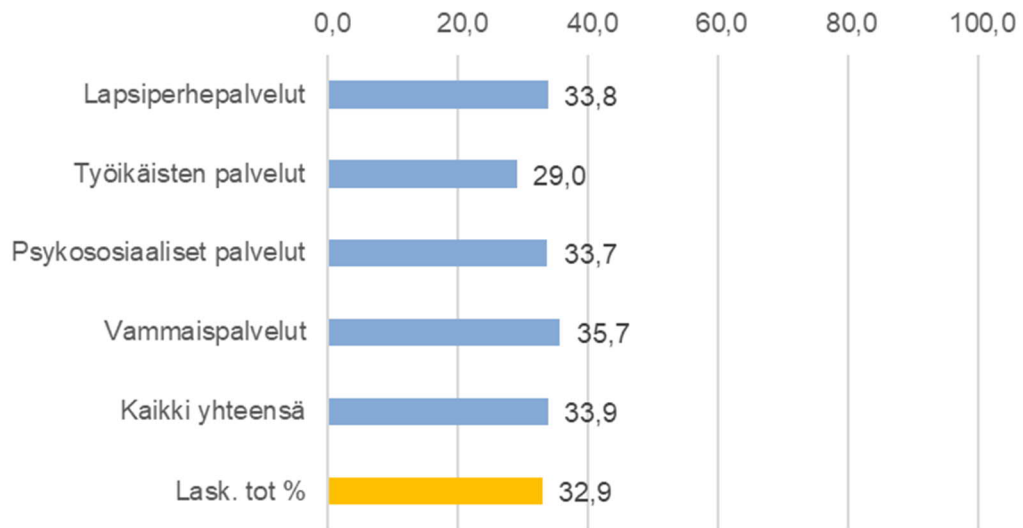
Perhe- ja sosiaalipalvelut

1 000 €	TP 2021	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-% Ennuste	
Toimintatuotot	18 348	16 304	5 522	33,9 %	●
Myyntituotot	5 953	4 599	1 619	35,2 %	●
Maksutuotot	6 828	8 276	2 894	35,0 %	●
Tuet ja avustukset	2 576	563	72	12,8 %	●
Vuokratuotot	2 833	2 741	995	36,3 %	●
Muut toimintatuotot	157	125	-57	-45,3 %	●
Toimintakulut	-193 847	-195 824	-61 095	31,2 %	●
Henkilöstökulut	-74 404	-79 799	-23 512	29,5 %	●
Palvelujen ostot	-100 046	-96 901	-31 240	32,2 %	●
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-2 865	-2 351	-911	38,8 %	●
Avustukset	-4 820	-4 869	-1 402	28,8 %	●
Muut toimintakulut	-11 711	-11 904	-4 029	33,8 %	●
Toimintakate 1	-175 499	-179 520	-55 572	31,0 %	
Sisäiset erät	-16 420	-19 226	-6 404	33,3 %	●
Toimintakate 2	-191 918	-198 745	-61 976	31,2 %	

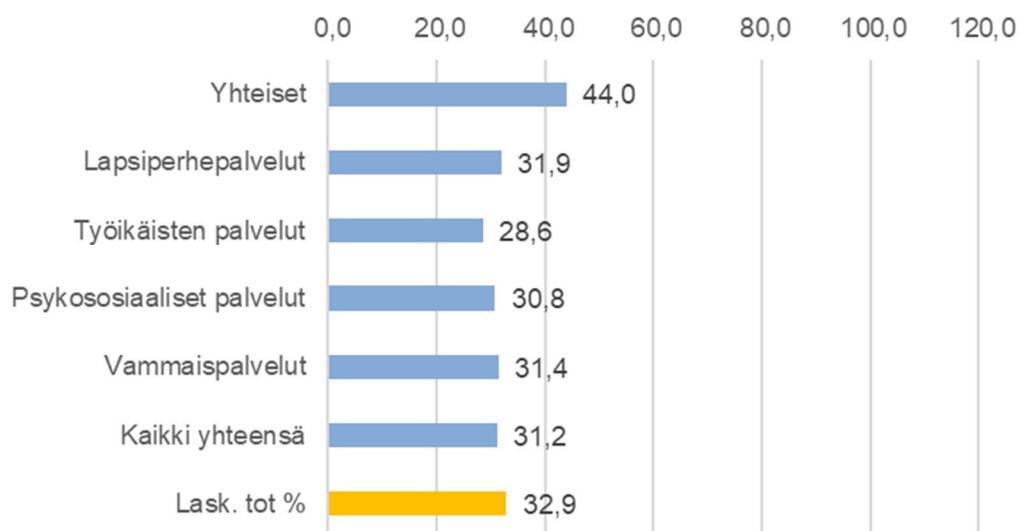
1 000 €	TP2021	TA2022	Tot 01 - 04 2022	Tot%
Asiakaspalvelujen ostot	64 453	60 610	19 804	32,7
Kotikuntalain kotikuntakorvaukset	635	614	46	7,5
Perhehoitajien ja tukihenkilöiden palkkiot	5 803	5 770	2 217	38,4
Kotihoidon palvelusetelikulut	135		54	***
Palveluasumisen palvelusetelikulut	5 324	5 345	1 751	32,8
Terveystuhoon palvelusetelikulut	115	515	80	15,6
Muut palvelusetelikulut	4 356	5 152	1 748	33,9
Yhteensä	80 821	78 006	25 700	32,9

Toimintatuotot tulosalueittain, tot %

Toimintakulut tulosalueittain, tot %

laskennallinen TA:n toteumaprosentti 32,9 %

Perhe- ja sosiaalipalveluiden toiminta	TA2022	Toteuma 2022	toteuma- %
Oman tuotannon volyymit			
Perhe- ja sosiaalipalveluiden käynnit ja sähköinen asiointi	456 180	140 241	● 30,7 %
Perhe- ja sosiaalipalveluiden asumis-, hoito- ja toimintapäivät	269 667	82 715	● 30,7 %
Oman- ja ostopalvelutuotannon volyymit			
Psykiatrian käynnit (esh)	136 887	41 410	● 30,3 %
Psykiatrian hoitopäivät (esh)	34 530	12 285	● 35,6 %
Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ympärivuorokautisen asumisen asumispäivät*	67 897	21 407	● 31,5 %
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten (0-20 v.) hoitopäivät lastensuojelussa*	167 400	53 560	● 32,0 %
Vammaispalveluiden ympärivuorokautisen asumisen asumispäivät*	165 365	52 737	● 31,9 %
Muut tunnusluvut			
Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärän muutos	10 %	● -23,2 %	
Psykiatrian vuodenosastojen kuormitus (%)	94 %	● 96,2 %	
Tuetusti asuvien osuus kehitysvammaisten asumispalvelussa (%)*	24 %	● 25,9 %	
Perhehoidon osuus kaikista hoitopäivistä lastensuojelussa (%)*	48 %	● 48,0 %	

*ostopalvelusuoritteissa laskutussyklistä johtuvaa viivettä

Perhe- ja sosiaalipalvelut, toimialajohtajan katsaus

Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialan toiminta ja talous eivät ole alkuvuoden aikana toteutuneet kailta osin tavoitteiden mukaisesti. Pandemia ja siitä aiheutuneiden henkilöstön poissaolojen sekä henkilöstön rekrytointihaasteiden vaikeutumisen lisäksi kiristynvä kansainvälinen tilanne ovat edellyttäneet toiminnan uudelleenjärjestelyjä ja varautumistoimenpiteitä. Arvio on, että pandemian myötä kertynyt hoito- ja palveluvaje tulee edelleen lisäämään palvelujen kysyntää. Hyvinvointialuevalmistelussa toimialan edustajien työpanosta on tarvittu erityisesti opiskeluhuoltoon ja erityishuoltoon liittyvissä asioissa. Lifecare-asiakastietojärjestelmän käyttöönotto käynnistyi sosiaalihuollon osalta huhtikuussa työikäisten palvelutehtävissä.

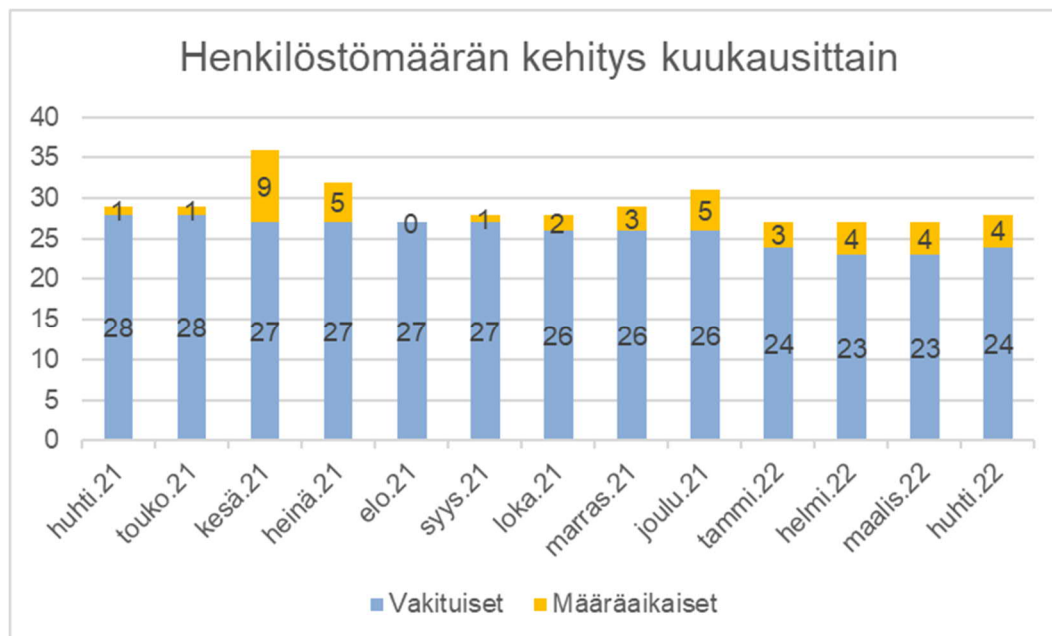
Sotokeskus-hankkeessa jatkettiin monialaisen tiimityöskentelyn kehittämistyötä. Lapsiperhepalveluissa jatkui toimenpideohjelman toimeenpano. Alaikäisten perustason mielenterveys- ja perheneuvolapalvelujen resursseja lisättiin lisääntyneeseen hoidon tarpeen kasvuun vastaamiseksi. Sininauhary:n kanssa valmisteltiin päiväkeskustoiminnan aloittamista Lahdessa. Mehiläisen Onnikoti Harju (kehitysvammaisten asumispalveluyksikkö) päätettiin ottaa yhtymän toiminnaksi. Valmistelu sosiaalipäivystyksen laajentamiseksi sosiaali- ja kriisipäivystykseksi jatkui.

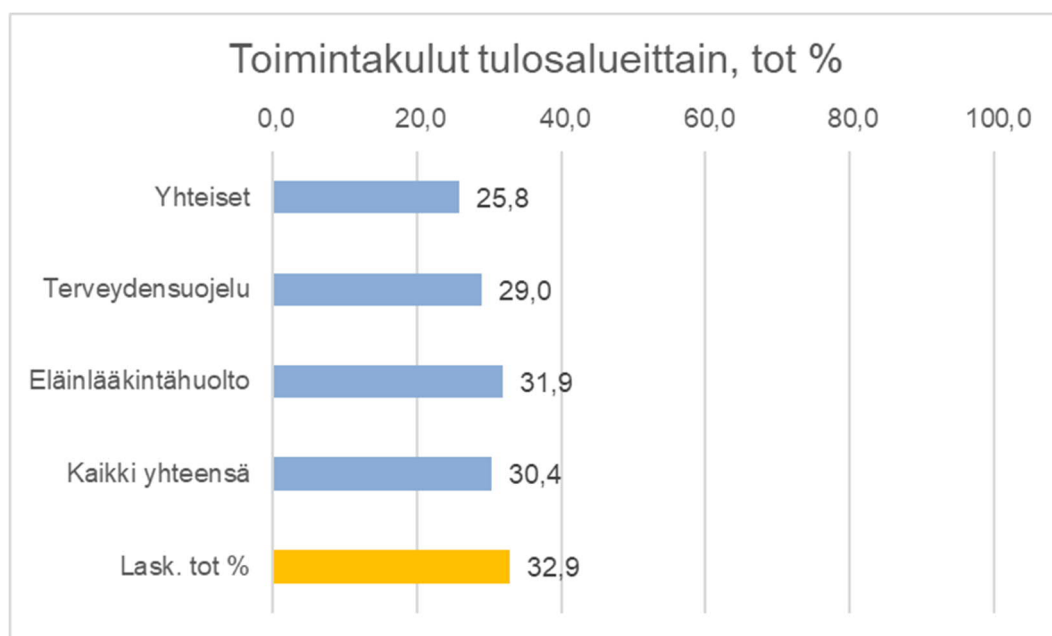
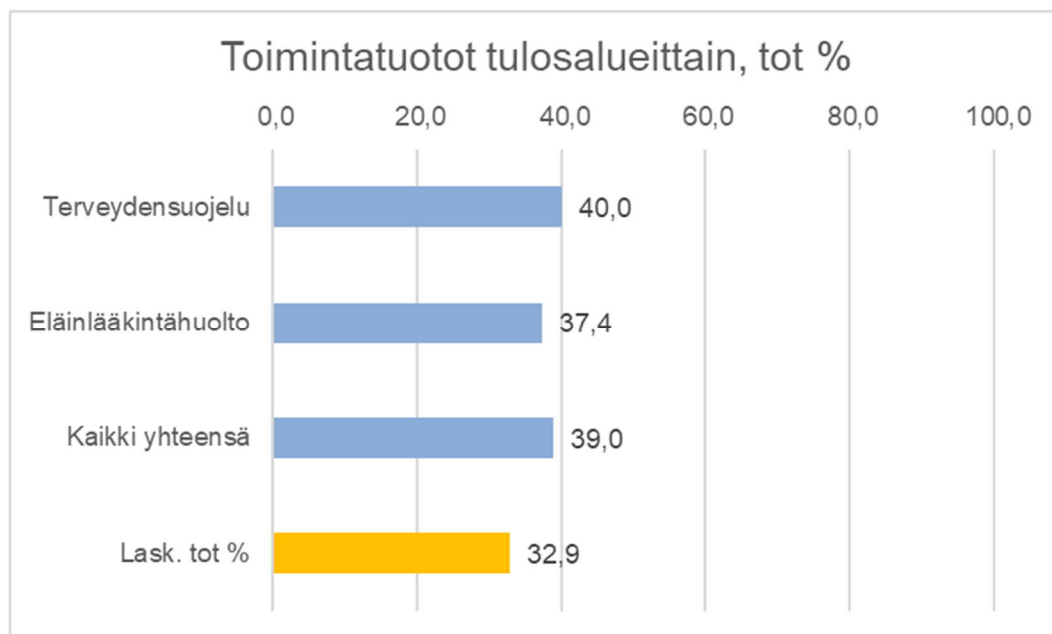
Hoito- ja palvelutakuun toteutumisessa on ollut erityisiä haasteita lastensuojelussa palvelutarpeen arviointien sekä lasten- ja nuorisopsykiatriassa terapiapalvelujen osalta. Psykiatrian käynnit kasvoivat 3,7 % ja hoitopäivät 14,9 % viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Mielenterveys- ja päihdeasumisen rakennemuutostyö etenee ja asumispäivät laskivat 7,5 %. Lastensuojeluilmoitusten ja hakemusten määrä pysyi edelleen korkeana (-0,9 %), mutta kodin ulkopuolisten palvelujen hoitopäivät laskivat 3,6 %. Sosiaalihuoltolain mukaisten ilmoitusten määrä jatkoi kasvuaan. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä oli 23,2 % pienempi kuin vuonna 2021. Toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä laski 14,7 %. Henkilökohtaisen avun asiakasmäärä kasvoi 5,2 % vammaispalveluissa. Päiväaikaisen toiminnan toimintapäivät laskivat 11,8 %. Kevään aikana jouduttiin supistamaan vammaisten päiväaikaista toimintaa ympärivuorokautisen asumisen turvaamiseksi. Vammaisten ympärivuorokautisen ja ei-yläpärivuorokautisen asumisen asumispäivät laskivat 1,4 %.

Toimialan tuloksen arvioidaan toteutuvan noin 0,9 milj. € alijäämäisenä. Toimintatuotot toteutuvat 0,5 milj. € arvioitua suurempina. Toimintakulut toteutuvat noin 1,6 milj. € arvioitua suurempina. Toimintakulujen ylitys johtuu pääosin palvelujen ostojen ylittymisestä. Rekrytointihaasteet ovat lisänneet työvoiman vuokraustarvetta. Lisäksi palvelujen ostojen ylittyminen johtuu palvelutarpeiden kasvusta (henkilökohtainen apu, psykiatrian palvelut, lastensuojelun perhehoito ja jälkihuolto). Henkilöstökulut toteutuvat erilliskorvausten kasvusta huolimatta arvioitua pienempinä. Aineiden ja tarvikkeiden ylitys aiheutuu suojatarvikkeiden arvioitua suuremmasta tarpeesta sekä Onnikoti Harjun siirtymisestä yhtymän toiminnaksi, mikä aiheuttaa myös tilavuokrien ylittymistä.

Ympäristöterveyskeskus

1 000 €	TP 2021	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-%	Ennuste
Toimintatuotot	726	740	289	39,0 %	●
Myyntituotot	356	314	117	37,3 %	●
Maksutuotot	369	426	171	40,1 %	●
Muut toimintatuotot	0	0	1	0,0 %	●
Toimintakulut	-2 338	-2 491	-758	30,4 %	●
Henkilöstökulut	-1 825	-1 973	-576	29,2 %	●
Palvelujen ostot	-285	-282	-113	40,1 %	●
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-46	-41	-9	21,7 %	●
Muut toimintakulut	-182	-195	-59	30,6 %	●
Toimintakate 1	-1 612	-1 751	-469	26,8 %	
Sisäiset erät	-165	-193	-63	32,6 %	●
Toimintakate 2	-1 777	-1 944	-532	27,4 %	

laskennallinen TA:n toteumaprosentti 32,9 %

Ympäristöterveyskeskuksen toiminta	TA2022	Toteuma 2022	toteuma- %
Tarkastukset	891	346	38,8 %
Päätökset	230	65	28,3 %
Konsultaatio	3 385	1 103	32,6 %
Näytteenotto	780	191	24,5 %
Tilakäynnit	4 125	1 342	32,5 %
Vastaanottokäynnit	12 790	3 543	27,7 %

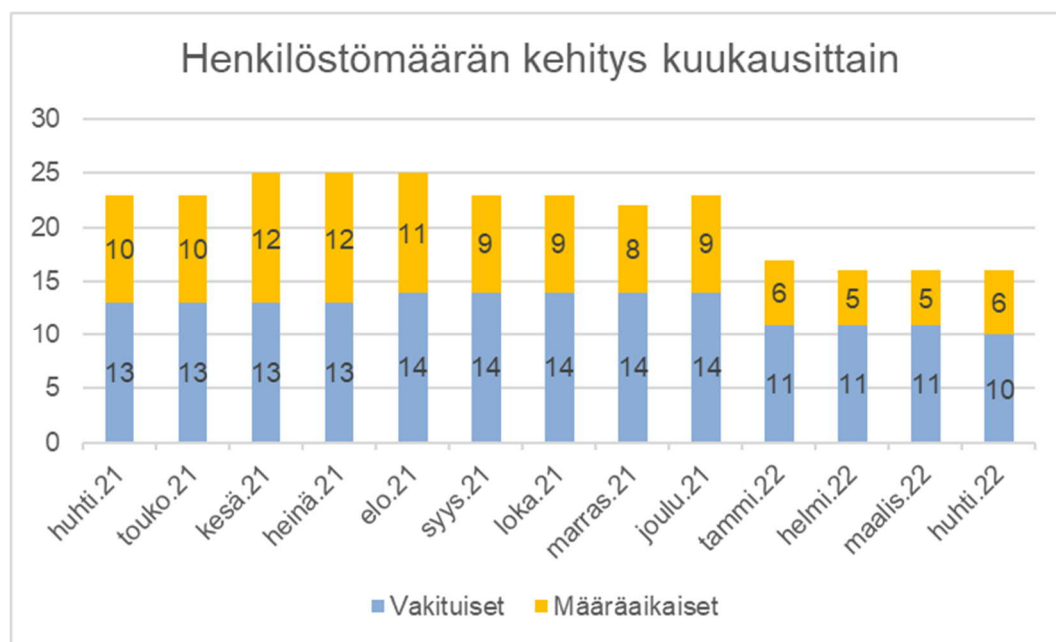
Ympäristöterveyskeskus, toimialajohtajan katsaus

Vaikeudet kunnaneläinlääkäreiden ja valvontaeläinlääkärin rekrytoinnissa näkyvät eläinlääkintähuollon suoritemäärien laskuna sekä tilakäyntien että vastaanottokäyntien osalta. Tarkastusten lukumäärä puolestaan on korkea, koska valvontaan on jouduttu käyttämään normaalia enemmän kunnaneläinlääkäreiden työpanosta. Terveysturvallisuuden tulosalueen näytteenottosuoritteissa näkyy normaali vuodenaikavaihtelu. Päätös-suoritteiden määrään vaikuttaa suoraan yritystoiminnan vilkkaus alueella.

Talouden osalta sekä toimintatuottojen että toimintakulujen ennustetaan toteutuvan arvioitua suurempina. Toimintatuottoja nostaa terveydensuojelun tulosalueen uusi, lakisääteinen perusmaksu, jonka perusteet eivät olleet tiedossa talousarviota laadittaessa. Toimintamenojen kasvu johtuu pääosin viime vuonna kilpailutetun pieneläinpäivystyksen odotettua suuremmasta kustannustason noususta. Tilikauden tuloksen ennustetaan kuitenkin olevan noin 40 000 € talousarviota parempi.

Verso-liikelaitos

1 000 €	TP 2021	Voimassa oleva talousarvio 2022	Tot 01 - 04 2022	Tot-%	Ennuste
Toimintatuotot	1 615	2 022	245	12,1 %	●
Myyntituotot	672	671	198	29,5 %	●
Tuet ja avustukset	943	1 351	46	3,4 %	●
Toimintakulut	-1 644	-2 064	-343	16,6 %	●
Henkilöstökulut	-1 294	-1 219	-300	24,6 %	●
Palvelujen ostot	-303	-716	-26	3,7 %	●
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5	-17	-1	7,8 %	●
Muut toimintakulut	-42	-113	-16	14,3 %	●
Toimintakate 1	-29	-42	-99	235,0 %	

Verso-liikelaitos, liikelaitoksen johtajan katsaus

Kuluina näkyvät mm. kolmen hankkeen kulut, joiden osalta maksatushakemukset ajalle alkuvuoden ajalta (1-6/22) tehdään vasta syksyllä. Hankkeille on kertynyt kuluja 187 419 euroa. Kuluja on kertynyt budjetoitua hitaammin mm. henkilöstövaihtuvuuden ja palvelujen ostojen maltillisuuden vuoksi. Toiminta on ollut edelleen painottunutta etätapaamisiin ja erilaisia liikkumiseen, ja tilojen käyttöön varattuja kuluja on jäänyt syntymättä. Hankkeiden osalta monilla alueilla on sama tilanne ja rahoitusta jäämässä käyttämättä, joten hankkeiden jatkamista ensi vuoden puolelle nykyisten rahoituspäätösten turvin, selvitetään.

Perustoiminnan ja palvelutuotannon osalta tulot ja kulut ovat toteutuneet suunnitellusti. Osaamiskeskusjohtaja siirtyi 19.4. alkaen 50 % Asiakkaat ja osallisuuslautakunnan valmistelijaksi ja Itäisen Uudenmaan suunnittelija 40 % Kansa-koulu 4.0 -hankkeen työntekijäksi, joten perustoiminnasta säästyy palkkakuluja loppuvuoden aikana. Ennusteen mukainen alijäämä ei ainakaan siten ylittynyt.

KUNTAYHTYMÄN TOIMINNALLISET TAVOITTEET TALOUSARVIO 2022

Tilanne 30.4.2022

Etenee suunnitellusti / valmis
Etenee, mutta on alle tavoitteen
Ongelmia / ei aloitettu
Ei mitattavissa / ei tietoa arviointihetkellä

ASIAKAS

Tavoitteen nimi	Lähtötilanne	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2022	Tilanne 30.4.2022	Kommentit
Kiireetön hoito kohtuajassa, avosairaanhoito		Avosairaanhoito kiireetön (T3) x % 7 vrk:ssa	100 %	100 %	
Kiireetön hoito kohtuajassa, suun terveydenhuolto		Suun terveydenhuolto kiireetön (T3) x % 14 vrk:ssa	100 %	87 %	Henkilöstön merkittävät koronapoissaolot ja rekrytointivaikeudet.
Erikoissairaanhoitoon sujuvasti		Hoidonvarauksesta hoitoon x % 3 kk:n kuluessa	85 %	43 %	Henkilöstön merkittävät koronapoissaolot ja rekrytointivaikeudet. Lisätöitä tehdään laajasti, ostonpalveluita on lisätty.
Päivystyksessä (Akuutti24) potilaiden läpimenoaika		Potilaan läpimenoaika < 4 h	60 %	52 %	Akuutti24:n potilasmäärä on ollut odotuksia korkeampi.
Ensihoito, päivystykseen kuljetettavien potilaiden määrä / v		Päivystykseen kuljetettavien potilaiden määrä	enintään 15000 potilasta/v	4 735	
Palvelutakuun toteutuminen sosiaalihuollossa		Toimeentulotuen käsittelyaika x % 7 vrk:ssa	100 %	98,9 %	
		Lapsiperhepalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely x % 7 vrk aikana		97,5 %	Ls-ilmoitusten ja hakemusten määrä edelleen korkea.
		Palvelutarpeen arviointien valmistuminen x % 3kk aikana		78,1 %	Henkilöstön merkittävät rekrytointivaikeudet ja poissaolot. Palvelutarpeen arviointiin johtavien ilmoitusten osuus kasvanut. Lasten ja perheiden vaikeudet monimutkaisempia, jolloin arviointeihin menee enemmän aikaa.
		Vammaispalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely x % 7 vrk aikana		97,2 %	
		Palvelutarpeen arviointien valmistuminen vammaispalveluissa x % 3kk aikana		99,5 %	

VAIKUTTAUVUUS

Tavoitteen nimi	Lähtötilanne	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2022	Tilanne 30.4.2022	Kommentit
Kotona koko elämä / Väestöennusteeseen suhteutetut 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittarit	93,7 %	Väestöennusteeseen suhteutettu 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittarit	Kotona asuvien osuus vähintään 93,7 %	93,7 %	Toteutuu suunnitellusti pl. Omaishoidon tuki, jossa ollut luonnollista poistumaa tai tehostettuun palveluasumiseen siirtymisiä.
	9,1 %		Säännöllisen kotihoidon kattavuus enintään 10 %	9,3 %	
	0,8 %		Palveluasumisen kattavuus vähintään 0,8 %	0,8 %	
	6,3 %		Tehostetun palveluasumisen kattavuus enintään 6,3 %	6,3 %	
	2,07 %		Omaishoidon tuen kattavuus pysyy ennallaan 2,23 %	2,14 %	
Lasten ja nuorten kodin ulkopuolisten sijoitusten vähentäminen		Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus 0–20 vuotiaista %	< 1,6 %	1,30 %	
Laitoshoidon tarpeen vähentäminen lastensuojelussa		Laitoshoidon osuus kaikista hoitopäivistä %	< 40 %	41 %	Laitoshoidon hoitopäivät laskeneet -5 % verrattuna 1-4/2021 tilanteeseen
Tehostetun- ja palveluasumisen vähentäminen päihde- ja mielenterveyspalveluissa		Asumisvuorokaudet laskevat 2 % (vertailu edelliseen vuoteen)	Asumisvuorokaudet laskevat 1,5 %	-7,5 %	Rakennemuutostyö etenee suunnitellusti
Tuetusti asuvien osuuden kasvaminen kehitysvammaisten asumispalveluissa		Tuetusti asuvien osuus kehitysvammaisten asumispalveluiden asiakkaita %	vähintään 24%	26 %	Rakennemuutostyö etenee suunnitellusti
Alaikäisten perustason mielenterveyspalvelujen kehittäminen		Lähetteet (lkm) lasten ja nuorisopsykiatrialle	Lähetemäärät laskevat (vertailu vuoteen 2021)	-17 %	Alaikäisten mielenterveyspalvelujen rakennemuutostyö ja perustason palvelujen kehittäminen

TUOTTAVUUS

Tavoitteen nimi	Lähtötilanne	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2022	Tilanne 30.4.2022	Kommentit
Prosessinäkökulma: Teknologioiden ja etävastaanoton hyödyntäminen toimialalla	Kuvapuhelinasiakkaita 10,1% Lääkeautomaattiasiakkaita 16,1%	Etähoiva- ja lääkeautomaattiasiakkaiden määrä ja etävastaanottojen käyntimäärä	Kotiin vietävien palvelujen osalta vähintään 12 % kuvapuhelinasiakkaita ja vähintään 15 % lääkeautomaattiasiakkaita kaikista asiakkuuksista.	Kuvapuhelinasiakkaita 10,0% ja lääkeautomaattiasiakkaita 18,4%	Geriatrian pkl:n etävastaanottokäynneillä tarkoitetaan kuvapuhelinkontakteja. Kuntoutuksessa asiakkaat toivovat mielummin fyysisiä tapaamisia. Näin ollen tavoitteeseen ei olla päästy.
	719 kpl		Kuntoutuksen tulosalueella etävastaanottokäyntien määrä on vähintään 1300.	192	
	187 kpl		Geriatrian poliklinikan etävastaanottokäyntien määrä on vähintään 300.	128	
Ulkokuntamyynänti lisääntyy	Tilinpäätös 2021: 9.623.000 €	Ulkokuntamyynnin kasvu (vertailu edeltävän vuoden tilinpäätökseen)	Kasvaa 2 %	-17 %	Koronapoissaolot. Osa sairaaloista lähettää meille vähemmän, koska ovat aloittaneet itse vastaavia toimintoja.
Oman toiminnan tuottavuus paranee (DRG).	Tilinpäätös 2021: +15 %	DRG-tuottavuus (vertailu edeltävään vuoteen)	Kasvaa 2 %	-1 %	Alkuvuoden tuotantoluvut painoutuivat koronan vuoksi odotuksista poikkeavasti, leikkaustoiminta oli selvästi talousarviota vähäisempää.
Osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy		Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä % (vertailu edeltävään vuoteen)	Kasvaa 10 %	-23 %	Aktivointipyyntöjen määrä alkuvuodesta ollut arvioitua vähäisempää.

HENKILÖSTÖ

Tavoitteen nimi		Mittari	Tavoitearvo 31.12.2022	Tilanne 30.4.2022	Kommentit
Hyvä työntekijäkokemus		Työhyvinvointikysely	kokonaisarvio > 7,25	Kyselyn valmistelu 06/22 ja toteutus syksyllä 22.	Kysely toteutetaan syksyllä, jolloin tähän saadaan vastaus.
Henkilöstön vaihtuvuus		Lähtövaihtuvuusprosentti/ henkilöstömäärä	< 6 %	5 %	
Sairauspoissaolot laskee		Sairauspoissaolo työpäivää per työntekijä	< 19 pv/työntekijä	28,6 kalenteripv/htv	Terveysperusteisten poissaolojen kasvua on syytä nyt seurata kuukausittain. Todennäköistä on, että merkittävä kasvu selittyy omikron-viruksen leviämisellä, mutta onko se ainoa selitys, jää nähtäväksi.
Rekrytointi toimii		Haussa olleiden tehtävien täyttöprosentti/3 kk haun alkamisesta	100 %	95 %	Pidän tätä tulosta melko hyvänä tässä nykytilanteessa, jossa henkilöstön saatavuusongelmat ovat laajentuneet hoitohenkilöstön lisäksi myös muihin ammattiryhmiin.

INVESTOINTIEN TOTEUTUMISVERTAILU

	Voimassa oleva talousarvio 2022	Toteuma 30.4.2022	Tot-%
Määrärahat (1000 €)			
Uudisrakentaminen	28 180	5 916	21,0 %
Rak.vaihe 7; KESLE, synnytys, vuodeosastot, välinehuolto	27 400	5 636	20,6 %
Suunnittelu	100	154	154,2 %
Rakentaminen	18 400	4 614	25,1 %
Toimintavarustus	8 900	868	9,8 %
Rakennusvaihe 8 + HUS III	780	280	35,9 %
Suunnittelu	780	280	35,9 %
Perusparantamishankkeet (sisältää toiminnan tehostamiset)	5 000	567	11,3 %
Toimistotalon muutostyöt	3 150	14	0,4 %
Suunnittelu	250	14	5,5 %
Rakentaminen	1 900	0	0,0 %
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	1 000	0	0,0 %
Muu rakentaminen, rakennustekniset työt	1 850	553	29,9 %
Muut investointimenot	5 488	512	9,3 %
Tietojärjestelmähankkeet	1 225	235	19,2 %
Sairaalalaitteet ja -kalusto	4 038	171	4,2 %
Muut laitteet ja kalusto	225	106	47,2 %
Osakkeet ja osuudet	6 000	3 879	64,6 %
Investointimenot yhteensä	44 668	10 873	24,3 %
Tuloarvio			
Muut investointitulot		499	
Investointitulot yhteensä	0	499	-
Investoinnit nettomenot	44 668	10 374	23,2 %

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

Rahoitusosan toteutumisvertailu (1000 €, ei sisällä liikelaitosta)

	MTA 2022	Toteuma 30.4.2022	Tot%
Toiminta ja investoinnit			
Toiminnan rahavirta	12 994	10 520	81 %
Vuosikate (+/-)	12 994	10 777	83 %
Tulorahoituksen korjauserät (+/-)		-257	-
Investointien rahavirta	-44 668	-10 374	23 %
Investointimenot (-)	44 668	10 873	24 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot (+)		499	-
Toiminnan ja investointien rahavirta	-31 674	146	0 %
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	0	0	-
Antolainasaamisten lisäykset (-)	0	0	-
Antolainasaamisten vähennykset (+)	0	0	-
Lainakannan muutokset	30 180	19 455	64 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)	36 000	0	-
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (-)	5 820	545	9 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos (+/-)	0	20 000	-
Muut maksuvalmiuden muutokset (+/-)	0	-13 417	-
Rahoituksen rahavirta	30 180	6 038	20 %
Vaikutus maksuvalmiuteen	-1 494	6 184	-414 %

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS YHTYMÄN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTAMISEEN

Tuloslaskelma kokonaistarkastelu (1000 €)

	Yhtymä pl. Liikelaitos	Verso liikelaitos	Eliminoinnit sisäiset erät	Liike- laitos	Yhtymän tuloslaskelmaosa m.liikelaitokset	Yhtymä pl. liikelaitokset	Verso liikelaitos	Eliminoinnit sisäiset erät	Liike- laitos	Yhtymän tuloslaskelmaosa m.liikelaitokset
	TA 2022	TA 2022	Yhtymä	laitos	TA 2022	Toteuma 30.4.	Toteuma 30.4.	Yhtymä	laitos	Toteuma 30.4.
	*)				**)	*)				**)
Toimintatuotot	816 737	2 022	-45	-243	818 471	273 288	245	-15	-81	273 437
Myyntituotot, ulkoiset	736 704	428	0	0	737 132	245 114	117			245 232
Myyntituotot, sisäiset	45	243	-45	-243	0	15	81	-15	-81	0
Maksutuotot	61 604	0	0	0	61 604	21 179	0			21 179
Tuet ja avustukset	6 522	1 351	0	0	7 873	3 122	46			3 169
Muut toimintatuotot	11 862	0	0	0	11 862	3 858	0			3 858
Toimintakulut	-804 433	-2 064	243	45	-806 209	-263 210	-343	81	15	-263 457
Henkilöstökulut	-338 111	-1 219	0		-339 329	-103 682	-300	0		-103 982
Palkat ja palkkiot	-276 175	-1 013			-277 188	-84 475	-248			-84 724
Henkilösivukulut	-61 936	-206	0	0	-62 142	-19 207	-52	0		-19 258
Eläkekulut	-52 170	-171			-52 341	-16 162	-43			-16 205
Muut henkilösivukulut	-9 766	-35			-9 802	-3 045	-9			-3 053
Palvelujen ostot	-350 512	-670			-351 183	-118 995	-11			-119 007
Palvelujen ostot, sisäiset	-243	-45	243	45	0	-81	-15	81	15	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-63 430	-17			-63 447	-22 390	-1			-22 391
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, sisäiset	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Avustukset	-8 853	0			-8 853	-2 730	0			-2 730
Muut toimintakulut	-43 284	-113			-43 398	-15 331	-16			-15 347
Muut toimintakulut, sisäiset	0				0	0	0	0		0
Toimintakate	12 304	-42	198	-198	12 262	10 079	-99	66	-66	9 980
Rahoitustuotot ja -kulut	690	0	0	0	690	698	0	0	0	698
Korkotuotot	0	0			0	-14	0			-14
Muut rahoitustuotot	1 100	0			1 100	801				801
Korkokulut	-270	0			-270	-87	0			-87
Muut rahoituskulut	-140	0			-140	-2				-2
Vuosikate	12 994	-42	198	-198	12 952	10 777	-99	66	-66	10 678
Poistot ja arvonalentumiset										
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 061	0			-13 061	-3 059				-3 059
Satunnaiset erät										0
Tilikauden tulos	-67	-42	198	-198	-109	7 718	-99	66	-66	7 619
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys(+)	67				67					
Varausten lisäys(-) tai vähennys(+)	0				0					
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	0	-42	198	-198	-42	7 718	-99	66	-66	7 619

*) sisältää yhtymän ja liikelaitosten väliset sisäiset erät

**) yhtymän ulkoinen tuloslaskelma

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS YHTYMÄN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN

Rahoituslaskelma kokonaistarkastelu (1000 €)

	Yhtymä pl. liikelaitokset	Verso liikelaitos	Eliminoinnit sisäiset erät		Yhtymän Rahoitusosa ml. liikelaitokset	Yhtymä pl. liikelaitokset	Verso liikelaitos	Eliminoinnit sisäiset erät		Yhtymän Rahoitusosa ml. liikelaitokset
	MTA 2022	MTA 2022	Yhtymä	Liikelaitos	MTA 2022	Toteuma 30.4.	Toteuma 30.4.	Yhtymä	Liikelaitos	Toteuma 30.4.
	*)				**)	*)				**)
Toiminta ja investoinnit										
Toiminnan rahavirta	12 994	-42	198	-198	12 952	10 520	-99	66	-66	10 421
Vuosikate (+/-)	12 994	-42	198	-198	12 952	10 777	-99	66	-66	10 678
Satunnaiset erät (+/-)										0
Tulorahoituksen korjauserät (+/-)						-257				-257
Investointien rahavirta	-44 668	0	0	0	-44 668	-10 374	0	0	0	-10 374
Investointimenot (-)	44 668				44 668	10 873				10 873
Rahoitusosuudet investointimenoihin (+)					0					0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot (+)					0	499				499
Toiminnan ja investointien rahavirta	-31 674	-42	198	-198	-31 716	146	-99	66	-66	47
Rahoituksen rahavirta										
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset (-)	0				0	0				0
Antolainasaamisten vähennykset (+)	0					0				0
Lainakannan muutokset	30 180	0	0	0	30 180	19 455	-158	0	0	19 297
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)	36 000			0	36 000					0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (-)	5 820			0	5 820	545				545
Lyhytaikaisten lainojen muutos (+/-)					0	20 000	-158			19 842
Muut maksuvalmiuden muutokset (+/-)					0	-13 417	246	0	0	-13 171
Rahoituksen rahavirta	30 180	0	0	0	30 180	6 038	88	0	0	6 126
Vaikutus maksuvalmiuteen	-1 494	-42	198	-198	-1 536	6 184	-11	66	-66	6 173

*) sisältää yhtymän ja liikelaitosten väliset sisäiset erät

**) yhtymän ulkoinen rahoituslaskelma

TOTEUTUNEET PALVELUJEN KÄYTÖN NETTOKUSTANNUKSET JÄSENKUNNITTAIN 1-4/2022

Jäsenkunta	Erikoissairaanhoito			Päivystyskeskus			Ensihoitokeskus		
	TP 2021	TOT 1-4 2021	TOT 1-4 2022	TP 2021	TOT 1-4 2021	TOT 1-4 2022	TP 2021	TOT 1-4 2021	TOT 1-4 2022
Asikkala	9 603 496	2 989 436	3 339 034	1 191 086	482 103	558 469	461 960	144 435	163 647
Hartola	3 263 499	1 183 428	1 062 254	381 856	165 133	191 837	170 668	51 711	69 651
Heinola	20 018 160	6 154 252	7 091 747	1 881 069	792 686	1 070 631	1 081 555	355 738	381 731
Hollola	24 775 677	8 481 184	8 261 664	3 416 156	1 541 921	1 618 997	1 112 114	375 627	390 075
Iitti	8 191 238	3 021 543	2 635 023	1 042 878	468 318	403 185	426 621	135 096	133 969
Kärkölä	4 798 677	1 545 361	1 752 885	706 729	296 425	350 694	213 183	66 222	76 093
Lahti	133 130 476	44 818 013	45 964 525	18 149 101	7 862 588	8 570 425	6 706 295	2 164 696	2 363 030
Myrskylä	2 325 196	874 690	736 746	295 603	112 875	141 291	90 728	33 136	32 858
Orimattila	17 369 749	5 754 203	5 682 097	2 106 987	889 818	946 804	847 112	271 845	299 747
Padasjoki	3 465 515	1 069 771	1 339 064	523 155	212 538	196 599	191 751	62 215	57 713
Pukkila	1 985 003	683 566	681 183	251 168	120 775	107 515	89 076	27 666	29 920
Sysmä	3 859 128	1 291 453	1 574 226	312 732	108 811	180 975	240 575	70 245	81 661
Yhteensä	232 785 814	77 866 899	80 120 449	30 258 520	13 053 989	14 337 423	11 631 639	3 758 632	4 080 094

Erikoissairaanhoidon ja Päivystyskeskuksen kokonaiskustannusten toteumat perustuvat kirjanpidon toteutuneisiin nettokustannuksiin.

Kuntakohtainen jako on oman toiminnan osalta laskettu hinnaston mukaisen käytön suhteessa. Asiakaspalvelujen ostot on huomioitu toteuman mukaisena.

Ensihoitokeskuksen kokonaiskustannusten toteuma perustuu kirjanpidon toteutuneisiin nettokustannuksiin.

Kuntakohtainen jako on laskettu 50 % asukasmäärän suhteessa ja 50 % kunnan alueelle kohdistuvien kiireellisten ensihoitotehtävien lukumäärän suhteessa

Jäsenkunta	Peruspalvelut			Ympäristöterveydenhuolto			Palvelunkäyttö yhteensä					
	TP 2021	TOT 1-4 2021	TOT 1-4 2022	TP 2021	TOT 1-4 2021	TOT 1-4 2022	TP 2021	TA 2022	TOT 1-4 2021	TOT 1-4 2022	TOT22/ TA22 %	TOT22/ TOT21 %
Asikkala	16 441 780	5 159 770	5 714 483	228 869	59 782	61 637	27 927 192	30 240 280	8 835 526	9 837 271	32,5 %	111,3 %
Hartola	8 926 226	2 703 790	3 210 021	99 124	30 929	22 779	12 841 372	13 562 944	4 134 991	4 556 542	33,6 %	110,2 %
Heinola				266 499	73 465	71 286	23 247 283	26 680 819	7 376 141	8 615 395	32,3 %	116,8 %
Hollola	44 338 461	14 355 424	14 643 524	303 081	75 811	82 945	73 945 488	80 127 271	24 829 966	24 997 205	31,2 %	100,7 %
Iitti	16 197 194	5 140 267	5 205 205	154 717	46 047	37 383	26 012 649	28 112 646	8 811 270	8 414 764	29,9 %	95,5 %
Kärkölä	9 367 505	2 948 393	3 352 755	122 017	38 162	44 758	15 208 110	16 731 852	4 894 563	5 577 186	33,3 %	113,9 %
Lahti	244 419 786	78 336 765	82 651 457				402 405 658	421 086 006	133 182 061	139 549 437	33,1 %	104,8 %
Myrskylä	4 641 303	1 496 835	1 564 337	40 051	10 426	16 244	7 392 881	7 053 289	2 527 963	2 491 476	35,3 %	98,6 %
Orimattila	32 260 845	10 398 989	10 706 999	315 058	104 097	107 344	52 899 752	57 006 916	17 418 952	17 742 990	31,1 %	101,9 %
Padasjoki	9 385 732	2 984 169	2 857 141	46 819	13 095	13 567	13 612 972	13 822 979	4 341 787	4 464 084	32,3 %	102,8 %
Pukkila	4 014 150	1 201 671	1 321 301	58 468	16 647	16 886	6 397 865	6 751 334	2 050 325	2 156 806	31,9 %	105,2 %
Sysmä				142 534	42 163	57 354	4 554 969	5 384 664	1 512 673	1 894 216	35,2 %	125,2 %
Yhteensä	389 992 981	124 726 073	131 227 222	1 777 237	510 626	532 183	666 446 191	706 561 000	219 916 218	230 297 370	32,6 %	104,7 %

Peruspalvelujen kokonaiskustannusten toteuma perustuu kirjanpidon toteutuneisiin nettokustannuksiin. Kuntakohtainen jako on laskettu Numerus-ohjelman kautta.

Ympäristöterveydenhuollon kokonaiskustannusten toteuma perustuu kirjanpidon toteutuneisiin nettokustannuksiin. Kuntakohtainen jako on laskettu hinnaston mukaisen käytön suhteessa.

LIITTEET

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Hyvinvointikuntayhtymän kokonaisriskien arvioinnissa on tunnistettu vuotta 2022 koskevia ja sen jälkeen jatkuvia riskejä. Ohessa on kuvattu merkittävät riskit ja olennaiset toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat. Riskit on tunnistettu johtoryhmän työskentelyn tuloksena.

Tämän lisäksi yhtymän varautumisen ja valmiussuunnittelun päivittämisen yhteydessä on tunnistettu sellaisia riskejä, jotka voivat äkillisenä ja riittävän voimakkaana tapahtumana laukaista häiriötilanteen. Yhtymän riskienhallintapolitiikan mukaisesti riskit jaetaan neljään (4) eri riskilajiin. Nämä riskilajit ovat: Strategiset riskit, operatiiviset riskit, taloudelliset riskit ja vahinkoriskit. Tässä osavuosisatsauksessa esiin tuodut riskit noudattavat edellä mainittua jaottelua.

Strategiset riskit

Strategiset riskit liittyvät usein ulkoisiin tapahtumiin ja muutoksiin, jotka vaikuttavat pitkän aikavälin suunnitelmiin ja strategiaan tavoitteisiin. Riskejä voi olla toimintaympäristön kehitysriskit, teknologia-riskit, poliittiset, taloudelliset, kulttuurilliset ja lainsäädännölliset riskit, maine- ja avainhenkilöriskit ja ympäristömuutokset, laajat epidemiat ja muut vastaavat ilmiöt.

KANSAINVÄLINEN TILANNE JA UKRAINAN SOTA		
RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Kansainvälisen tilanteen sekä Ukrainassa käytävän sodan aiheuttamat epävarmuudet ja mahdolliset vaikutukset kuntayhtymään ja sen perustehtävän suorittamiseen.	Valtakunnallisesti on havaittu Venäjän hybridi-vaikuttamista eri hallinnonaloille ja toimintoihin, mutta suoraa vaikuttamista kuntayhtymän toimintoihin ei ole havaittu. Tilanteen kehittymistä on vaikea arvioida, johtuen Venäjän arvaamattomasta toiminnasta.	Yhtymä on jatkanut oman varautumisen kehittämistään keväällä 2022 ottaen erityisesti huomioon kansainvälisen tilanteen, sodan Ukrainassa sekä niistä ilmentyvät uhkaskenaariot. Varautumisen toimenpiteitä on tehty yhtymän perustehtävän varmentamisessa häiriötilanteissa kuin myös poikkeusoloissa, sekä kuntayhtymän omasuojaan liittyvissä toiminnoissa. Viranomaisyhteistyötä sekä tiedonvaihtoa on tiivistetty tilanteen johdosta.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYSRISKIT		
RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Maakunnassa korostuvat pitkäaikais- ja rakennetyöttömyys, nuorisotyöttömyys, syrjäytyminen, huumeongelmat sekä lasten ja nuorten pahoinvointi.	Riskinä kuvatut ongelmat ovat realisoituneet Päijät-Hämeessä. Koronapandemia on lisännyt em. ongelmia.	Kuvattujen ongelmien arvioidaan jatkuvan Päijät-Hämeessä. Tilanne voi pahentua pandemian aiheuttamien toiminnallisten ja taloudellisten ongelmien seurauksena. Riskinä on hyvinvointi- ja terveyserojen kasvaminen ja syrjäytymisen lisääntyminen. Työllisyydenhoidon yhdyspintatyötä kehitetään edelleen. Valmisteltu lisäksi erillinen Korona-tukipaketti lapsiperhepalveluihin. Hyte- ja yhdyspintatyön kehittäminen jatkuu osana hyvinvointialuevalmistelua. Työllisyydenhoidon yhdyspintatyö ja sen kehittämisen kuntien kanssa. Suomen kestävän kasvun ohjelman toimeenpano (RRF-hankevalmistelu). Alaikäisten perustason mielenterveyspalvelujen lisäresurssointi keväällä 2022

KORONAPANDEMIA		
RISKI	TODENNÄKÖISYYS/TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Kapasiteetin riittävyys tuottaa välttämättömiä sote-organisaation palveluja, mikäli koronapandemia vaikeutuu.	Koronapandemian aikana kapasiteettia on ohjattu pandemian vaatimalla tavalla. Henkilöstöresurssia on kohdennettu välttämättömän hoidon ja hoivan järjestämiseen sekä sosiaalihuollon varautumistehtäviin. Muut tehtävät ovat jääneet myöhemmin tehtäviksi tai kokonaan toteuttamatta. Pandemiatilanne aiheuttanut toiminnan uudelleenjärjestelyjä ja lyhytaikaisia toiminnan supistuksia keväällä 2022.	Kuvatut ongelmat ja niihin liittyvät riskit jatkuvat. Lisäksi riskinä on henkilöstön mahdolliset sairastumiset, jolloin kapasiteettiongelma kasvaa entisestään. Alkuvuoden 2022 aikana jouduttu supistamaan toimintaa. Arvio, että supistamistarpeet vähentyvät kevään ja kesän aikana. Asumispalvelujen turvaaminen päiväaikaista toimintaa supistamalla vammaispalveluissa alkuvuodesta. Neuvolatoiminnan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveys-tarkastusten toteuttaminen ei ole toteutunut asetuksen edellyttämässä laajuudessa. Terveystenhoitajat osallistuneet rokotustoimintaan. Valtaosa asiakkaista ja potilaista sekä henkilöstöstä on kolmeen kertaan rokotettuja. Kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen asiakkaiden 4. rokotuskierros on aloitettu. Mikäli yksikkö joudutaan asettamaan karanteeniin, niin se hetkellisesti aiheuttaa kapasiteettiongelmaa
Henkilöstön riittävyys.	Henkilöstö on toistaiseksi riittänyt. Henkilöstöä on ohjattu tärkeimpiin tehtäviin tilanteen mukaisesti. Ennaltaehkäisevistä palveluista on resurssia siirretty välttämättömän hoivan ja huolenpidon tehtäviin. Henkilöstön saatavuudessa merkittäviä haasteita monissa tehtäväkokonaisuuksissa. Henkilöstön saatavuushaasteet monimuotoistuneet Henkilöstön saatavuuden häiriöihin vaikuttavat tällä hetkellä koronan lisäksi työtaistelutoimenpiteet ja kansainvälinen kriisitilanne.	Henkilöstön riittävyyteen ja jaksamiseen liittyvät riskit jatkuvat ja ovat pahentuneet. Tilanteen vaikeus riippuu koronapandemian etenemisestä. Yhtymän henkilöstöstrategia laadittiin yhdessä koko henkilöstön kanssa ja se hyväksyttiin yhtymän hallituksessa ja sen toimeenpano on käynnistetty. Laaditun henkilöstöstrategian toteutuksen toimenpiteiden suunnittelussa huomioidaan haasteellinen henkilöstön saatavuus. Henkilöstön saatavuudessa on suuria haasteita ja sen myötä riskit palvelujen turvaamisesta ja jatkuvuudesta kasvavat.
Suojaintarvikkeiden riittävyys.	Suojaintarvikkeiden riittävyys on turvattu käytön priorisoinnilla kriittisimpiin tarpeisiin. Suojaintarvikkeiden varastomäärää on kasvatettu merkittävästi ja tarvikkeiden tehostettu hankinta jatkuu edelleen.	Suojaintarvikkeiden tehostettua hankintaa on jatkettu. Suojaintarvikkeiden varastomäärää seurataan viikoittain. Suojaintarvikkeiden saatavuus on parantunut ja on tällä hetkellä riittävä /ostopalvelut ja hankinta IR
Erityistilojen riittävyys.	Erityistiloja on järjestetty käyttöön arvioidun tarpeen mukaisesti. Tarvittavat erityistilat ovat toistaiseksi riittäneet.	Erityistilojen tarve riippuu pandemian vaiheesta ja sairaalassa hoidettavien potilaiden määrästä. Tilanne jatkuu koko koronapandemian ajan.
Lastensuojelun ongelmien kumuloituminen.	Ei ole toteutunut. Tarjolla olevista palveluista ja palveluihin ohjautumisesta on tiedotettu, jotta niihin hakeuduttaisiin tarvittaessa. Toimenpiteitä tuen tarpeiden kasvun ehkäisemiseksi toteutettu (koronatuki-paketti). Alaikäisten perustason mielenterveys- ja perheneuvolapalvelujen resursseja lisätty.	Lasten ja nuorten tilanne heikentynyt monissa perheissä, mikä näkyy usein vasta viiveellä lastensuojelussa. Tuen tarpeet lisääntyneet mm. Mielenterveyspalvelujen tarve. Lisäresursseja kohdennettu perustason mielenterveys- ja perheneuvolapalveluihin. Ulkoisen arvioinnin pohjalta laaditun toimenpidesuunnitelman toimeenpano jatkuu. Opiskeluhoitoon palvelujen kehittämistyö osana hv-aluevalmistelua.
Pandemian vaikutus mielenterveys- ja päihdeongelmien pahenemiseen.	Yhtymän palvelutoiminta on pidetty normaalitasolla. Tarjolla olevista yhtymän ja muiden toimijoiden palveluista on viestitetty aktiivisesti.	Signaaleja nähtävissä tilanteen pahenemisesta. Poikkeustilanteen pitkittyminen kasvattaa riskiä. Alaikäisten mielenterveyspalvelujen vahvistaminen. Yhteistyö järjestöjen kanssa matalankynnyksen ja jalkautuvien palvelujen kehittämiseksi. Tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen kehittämistyö.

Pandemiasta johtuvien liikkumisrajoitusten seurannaisongelmat ikääntyneillä.	Pitkittynyt rajoitusaika on sujunut kohtuullisesti. Tehostetussa palveluasumisessa tapauksia on järjestetty ulkotiloissa. Liikkumisrajoitusten vaikutukset ovat olleet maltilliset, eivätkä pelätyt riskit ole toteutuneet.	Rajoitustoimenpiteitä on jatkettu maltillisesti. Nähtävissä on ongelmien monimutkaistuminen sekä ikäihmisten yksinäisyys ja eristäytyminen.
Pandemian lisäämä laaja työttömyys ja lomautusten aiheuttamat toimeentulo-ongelmat. Rajoitukset aiheuttavat yritystoimintaan merkittävää haittaa.	Lomautukset ja irtisanomiset aiheuttaneet haasteita monissa kotitalouksissa.	Jos pandemia pitkittyy edelleen, kuvatut ongelmat pahenevat.

TEKNOLOGIARISKIT		
RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Tietojärjestelmä uudistusten onnistumisen varmistaminen riittävällä osaamisella, riittävällä henkilöresursoinnilla ja realistisella aikataulutuksella	Riski ei pääosin ole realisoitunut	Yhtymän omaa ICT-osaamista on vahvistettu. Riski ei ole merkittävästi realisoitunut. ICT-hankintojen osalta resurssin puute on viivästyttänyt tai muutoin haitannut etenemistä.
Riittävä kyvykyys ja riittävät taloudelliset resurssit toteuttaa tietojärjestelmä uudistuksia ja kehityshankkeita.	Riski on osin realisoitunut.	Yhtymän osaa ICT-osaamista on vahvistettu. Projektipäälikköresurssissa ei edelleenkään ole omaa, joten sen osalta ollaan ostopalveluiden varassa. Vuonna 2021 tehtiin joitakin teknisen velan korjaushankkeita, mutta rahoituksen epäselvyydestä johtuen isoja projekteja ei edistetty. Vuodelle 2022 on suunniteltu toteutettavaksi välttämättömät muutokset. Vuonna 2022 käsittä on isoja muutoksia liittyen hyvinvointialueeseen ja konesalipalveluiden uudistamiseen.

MAINE- JA AVAINHENKILÖRISKIT		
RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Henkilöstön saatavuudessa on riskejä useissa ammattiryhmissä.	Riski on toteutunut. Lähihoitajien, sairaanhoitajien sosiaalityöntekijöiden ja psykiatrien saatavuudessa on ongelmia. Saatavuusongelma koskee myös ict-alan osaajia, rakennusalan osaajia, erityistyöntekijöitä (esim. Puheterapeutit).	Saatavuushaasteet jatkuvat ja ovat pahentuneet. Toimenpiteitä on aloitettu; mm. kouluttaminen, ulkomailta rekrytointi ja toimijoiden työnjaon ja tehtävärankenteiden tarkastelu. Lisäksi on käynnistetty hoitohenkilöstön rekrytointi ulkomailta. Hoitajien rekrytointi ulkomailta on edennyt yhteistyökumppaniksi valitun henkilöstö-palveluyrityksen Silkitien kanssa. Ensimmäiset filippiiniläiset hoitajat saapuivat suomeen 4/22. Ostopalveluhenkilöstön (lähi- ja sairaanhoitajat) kilpailutus on käynnistetty 5/22.
Henkilöstön osaamisen riskit, jotka liittyvät mm. ammattitaitoon, muutoksen mahdollistamiseen sekä teknologisessa kehityksessä mukana pysymiseen.	Tiettyjen ammattiryhmien saatavuusongelmat ovat synnyttäneet haasteita yhtymän osaamisapääoman ylläpitoon. Pääosin riski on kuitenkin pieni. Resurssien niukentuminen on vaikuttanut koulutuksiin osallistumisen mahdollistamiseen.	Hyvällä johtamisella voidaan pienentää riskiä. Työntekijöiden osaamistason ylläpitäminen ja edelleen kehittäminen vaatii ennakointia ja suunnitelmallisuutta. Resurssien niukentuminen on haastanut mahdollisuutta osallistua koulutuksiin. Koulutusten toteuttamista on osin jouduttu siirtämään, koska mahdollisuuksia irrottaa henkilöstöä koulutuksiin ei ole ollut. Osaamisen hallinnan ohjelmaa kehitetään edelleen, tarkoitus on saada ohjelman avulla kuvattua osaamistarpeita. Resurssien niukkuus vaikuttaa edelleen mahdollisuutta osallistua koulutuksiin. Osin etä- ja verkkokoulutukset mahdollistavat osallistumisen paremmin työn lomassa.

Osaamisentarpeen ennakointi yhtymän kaikilla osa-alueilla.	Henkilöstösuunnitteluun sisältyy osaamisen ennakointi. Osaamistarpeen ennakointia tulee kehittää.	Hankitulla osaamisen hallinnan ohjelmalla saadaan tietoa yhtymän osaamispuutemasta ja mm. osaamisvajesta. Tämä helpottaa osaamistarpeen ennakointia. Osaamisen kehittämisen ja hallinnan uusi järjestelmä otetaan käyttöön vuosien 2022-2023 aikana. Järjestelmä mahdollistaa systemaattisen osaamisen kehittämisen.
Työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden riskinä on työn kuormittavuuden kasvu. Työn kuormittavuutta lisää työhön liittyvien muutosten ja kehittämisen suuri määrä.	Työn kuormittavuutta seurataan työturvallisuusriskien arvioinnin, työhyvinvointikyselyn ja sähköisen terveyskyselyn tulosten avulla. Työyksiköt tekevät suunnitelmat työturvallisuusriskien vähentämiseksi ja toimenpiteet työhyvinvoinnin vahvistamiseksi eri lähteistä kootun tiedon perusteella. Koostetun tiedon perusteella työväkivalta on lisääntynyt, henkilöstön fyysinen työkyky ei ole riittävä fyysisesti kuormittavassa työssä ja osassa työyhteisöistä tarvitaan kohdennettua tukea muutoksissa selviytymiseen.	Muutoksen työhyvinvointihankkeessa on mukana 26 työyksikköä. Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa henkilöstön voimavaroja ja kykyä kehittää työtä muutoksen ja kuormitusten keskellä. Yhtymässä on meneillään työväkivallan hallintaan liittyvä hanke, jossa lisätään ja vahvistetaan henkilöstön ja esimiesten työväkivallan ennakointiosaamista. Matka kohti hyvää työkykyä hankkeessa luodaan toimintamalleja henkilöstön fyysisen työkyvön ylläpitämiseksi, liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi, tuki- ja liikuntaelimestön hyvinvoinnin edistämiseksi ja työstä palautumiseksi. Psykososiaalisen tuen osuutta henkilöstölle on lisätty monin tavoin, se on ollut mahdollista, koska hr-palveluja on vahvistettu kahdella osaajalla. Perheystävälliseen johtamiseen myös panostettu (perheystävällinen johtaminen –verkkokurssi).
Työmäärän absoluuttisen kasvun ja henkilöstön keski-ikä kasvamisen riskit.	Koronapandemian aikana työmäärä on lisääntynyt tietyissä tehtävissä ja joissakin tehtävissä työt ovat vähentyneet.	Pandemian jatkuessa työmäärä pysyy normaalia korkeampana joissakin pandemiaan liittyvissä tehtävissä. Lisäksi työkuormitus kasvaa, kun pandemian vuoksi tekemättä jääneitä töitä aletaan purkamaan. Mikäli pandemia pahenee entisestään, vähennetään toimintaa tietyissä toiminnoissa ja lisätään resursseja pandemiatehtäviin.

POLIITTISET, TALOUDELLISET, KULTTUURILLISET JA LAINSÄÄDÄNNÖLLISET RISKIT		
RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Epävarmuus valtioneuvoston sote-toimialaa koskevista linjauksista ja mahdollisista lainsäädännön uudistuksista.	Lakiehdotus on annettu ja eduskuntakäsittely alkanut. Yhtymä on arvioinut ehdotuksessa olevan riskejä monituottajuuteen, rahoitukseen, ympäristöterveydenhuoltoon ja maakuntien itsehallintoon liittyen.	Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöuudistus toteutunut. Valmistautuminen hyvinvointialueen toiminnan käynnistymiseen ja sen vaatimiin muutoksiin on edennyt suunnitelman mukaisesti. Valmistelua jatketaan suunnitelmallisesti vuoden 2022 kuluessa.
Omistajakuntien heikko yhteistyö vaarantaa yhtymän päätöksentekoa ja hidastaa keskeisten kehittämisprojektien etenemistä.	Sote-kiinteistöjen investointeihin ja omistamiseen liittyvät näkemyserot vaikeuttavat kokonaisuutta koskevien ratkaisujen tekemistä. Riskinä on mm. välttämättömien investointien viivästyminen	Kunnat jatkavat keskinäisiä neuvotteluja tilanteen ratkaisemiseksi. Omistajastrategiaa toteutetaan myös käytännössä. Sote-kiinteistöjen investoinnit lykkääntyvät hyvinvointialueelle. Kuntayhtymän toiminta päättyy vuoden 2022 lopussa. Omistajakuntien rooli kuntayhtymän päätöksenteossa pysyy ennallaan, huomioiden kuitenkin kuntayhtymän toiminnan päättymisen 31.12.2022. Hyvinvointialue aloittaa toiminnan 1.1.2023. Aluevaltuusto on valittu ja aloittaa toiminnan 3/2022 alkaen.

Ostopalvelusopimuksien hinnankorotuspaineet henkilöstön saatavuuteen, kansainväliseen tilanteeseen, inflaatioon sekä lainsäädäntöön perustuen (hoitajamitoitus 1.4.2023) Hoitotarvikkeiden, laitteiden sekä varaosien hinnannousut sekä tavarantoimittajien varaukset hinnoitteluun uusissa kilpailutuksissa.	Hinnankorotusesityksiä tullut jo vuoden 2022 kevään aikana merkittävä määrä (euro- ja kappalemäärät). Venäjän hyökkäys Ukrainaan on kiihdyttänyt inflaatiota merkittävästi. Hoitajamitoitus astuu voimaan siirtymäkauden jälkeen 1.4.2023. Henkilöstön riittävyys ja siirtyminen yksityisen ja julkisen työnantajan välillä. Henkilöstön saatavuusongelmat realisoituvat myös yksityisillä palveluntuottajilla. Suurilla palveluntuottajille on merkittävä neuvotteluvoima. Suomen määrät ovat pienet ja joissakin tuotteissa vaikutusmahdollisuudet rajalliset tehokkaista kilpailutuksista huolimatta. Kiristynyt maailmantilanne saattaa vaikuttaa pitkään piiskavaikutus ilmiönä.	Yhtymätasoinen linjaus poikkeuksellisista hinnankorotusesityksistä tehty. Hoitajamitoituksen vaikutukset ostopalvelusopimuksien hintaan päätetään sopimuskirjauksien mukaisesti vuoden 2022 aikana. Joudutaan varautumaan merkittäviin sopimusneuvotteluihin sekä vahvistamaan sopimusohjausta. Toimittajan suunnitelmassa tulee myös käydä ilmi VAP varaukset toimittajan osalta.
Kiristynyt kuntatalous ja palvelujen kysynnän nopea kasvu muodostaa riskin palvelutuotannon tasapainolle ja rakenteellisten uudistusten hallitulle toteuttamiselle. Riskit liittyvät mm. ikääntyneiden määrän kasvuun, palvelujen saatavuuteen, laatuun ja kustannuksiin	Yhtymä on pysynyt asetetussa talousarviossa. Taloudelliset riskit liittyen toimintojen kustannuskehitykseen, laadun heikkenemiseen ja kasvavaan palvelutarpeeseen eivät ole realisoituneet. Päätetyt säästötoimenpiteet ovat olleet tehokkaita. Yhtymän htv-kehitys on kääntynyt laskuun.	Jäsenkuntien hyväksymä talousarvio vuodelle 2022 on haasteellinen. Talousarvio ei mahdollista lainsäädännön muutoksista syntyvien lisävelvoitteiden ja -kustannusten, kuten hoivamitoitusuudistuksen täysimääräistä huomioimista. Vuoden 2022 talousarviossa ei ole huomioitu koronaviruksen vaikutuksia, kuten hoitajajoukon purkamisvelvoitteen synnyttämiä lisäkustannuksia tai laajamittaisen epidemian hallinnasta ja hoidosta syntyviä kustannuksia kuten koronatestauksen kustannuksia. Yhtymän taloustilanne on säilynyt rahoitustilanne huomioiden kohtuullisena. Kustannuskehityksessä on joitakin huolestuttavia piirteitä. Koronaan saadut valtionavusutukset ovat olleet riittäviä. Hyvinvointialueen tulevasta rahoituksesta ja sen riittävydestä tulee kantaa erityistä huolta. Hyvinvointialueen palkkaharmonisaatio ja mitoitustuutokset aiheuttavat merkittävän taloudellisen riskin. Henkilöstön saatavuuteen liittyvät taloudelliset riskit kasvavat. Erilliskorvausten määrä ja ostopalveluhenkilöstön määrä kasvavat, koska vakituisten henkilöstön saatavuus heikkenee. Ikääntyvien suhteellinen osuus on lähtenyt jyrkkään nousuun ja palvelujen piiriin tulevien asiakkaiden määrä on selkeässä kasvussa. Henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet lisäävät korjaavien palvelujen tarvetta ja taloudellisia riskejä.
Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä sote-palvelujen laatuun liittyvät riskit.	Laadun, asiakas- ja potilasturvallisuuden seuranta toimintavuoden kuluessa.	Laadun-, asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittäminen on osa kaikkia toimintoja ja niiden kehittämistä. Tilannetta seurataan, parannetaan ja johdetaan raportoinnin ja erilaisten kehittämistoimenpiteiden kuten koulutuksen avulla.
Muutosohjelman taloudellisten tavoitteiden toteutumiseen liittyvät riskit.	Muutosohjelman kustannuskehityksen tavoiteura on kuntien maksukykyyn yläpuolella. Muutosohjelman toimenpiteitä on toteutettu ja taloudellisia säästöjä on saavutettu.	Muutosohjelman toteuttamista jatketaan suunnitellusti. Muutosohjelman toteuttamisen valittuja kohteita jatketaan osana hyvinvointialueen valmistelua

Yhtymän toimintaa jatkavan hyvinvointialueen tuleva rahoitus on riittämätön	Todennäköisyys 4, vaikutus 4	Tehty skenaariolaskentaa tulevan hyvinvointialueen taloudellisesta tilanteesta. Muuttuvia tekijöitä vielä paljon. Edellyttää myöhemässä vaiheessa kustannuskehitystä hillitseviä toimenpiteitä.
Rahoitusriskit, korkotason nousu	Ei toteutunut. Korkotaso nousussa.	Ei tiedossa rahoitusriskejä. Korkotason nousun vaikutuksia hillitsemään tehty suojauspolitiikan mukaiset koronvaihtosopimukset.

Operatiiviset riskit

Operatiiviset riskit liittyvät organisaation päivittäiseen toimintaan. Riskejä voi olla organisaatioon ja johtamiseen liittyvät riskit, tietoturva- ja tietosuojariskit, hoito- ja palveluketjujen riskit sekä prosessi- ja tuottavuusriskit, toiminnan keskeytysriskit, hanke- ja projektitoimintaan liittyvät riskit, hankinta-, sopimus- ja vastuusriskit, häiriö- ja kriisitilanteet, lakien, asetusten, ohjeiden ja määräysten vastainen toiminta.

JOHTAMINEN		
RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Organisaation muutosten ja uudistusten johtamiseen ja toteutuksen seurantaan tarvitaan riittävästi henkilöitä, osaamista ja aikaa. Riskinä on, että muutoksia ja uudistuksia vietään läpi liian nopeasti, jotta organisaatio pystyisi omaksumaan uudet toimintamallit ja jotta uudistusten toteutus saadaan tuottamaan tavoiteltavat tulokset.	Riski ei ole toteutunut, lukuun ottamatta pandemian aiheuttamaa lievää viivästymistä. Muutostyön yhteensovittaminen normaaliin työhön on tuonut haasteita, mikä on lisännyt henkilöstön kuormitusta.	Uudistuksien arvioidaan etenevän suunnitelmien mukaisesti. Henkilöstön kuormitukseen kiinnitettävä huomiota.
Muutosjohtamisen riskeihin liittyy yhtymän kyky hallita kokonaisuutena palvelutuotantoa sekä sen riskejä ja kustannuksia monituottajamallissa.	Riski ei ole realisoitunut.	Riskien hallintaan on varauduttu vahvistamalla järjestämistä ja organisointia; mm. ostopalvelujohtajan virka.
Työnantajakuvaan mahdollisten epäkohtien vaikutus henkilöstön saatavuuteen.	Yt-toimenpiteillä on ollut pieni vaikutus työnantajakuvaan. Hakijamäärät ja kiinnostus organisaatiota kohtaan on kuitenkin hyvällä tasolla.	Muutosohjelmaan sisältyvillä toimenpiteillä ja niistä suunnitelmallisesti viestimisellä, on positiivinen vaikutus työnantajakuvaan. Henkilöstöstrategian toteutus ja aktiivinen viestintä toimenpiteistä vahvistavat osaltaan työnantajakuva. Henkilöstöstrategiaa on toimeenpantu aktiivisesti alkuvuoden aikana, mutta toimenpiteiden vaikutukset näkyvät hitaasti.

TIETOTURVA- JA TIETOSUOJARISKIT		
RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Tietojärjestelmien infrastruktuurin riskit.	Riski ei ole realisoitunut. Yhtymässä on tehty monia ICT-infrastruktuurin korjauksia, mikä on madaltanut riskitasoa. Tietojärjestelmien vakava ja pitkäkestoinen häiriö	Riskitaso on edelleen korkea. Käytössä on ratkaisuja, joissa parasta ennen -päiväys on ohitettu ja niihin kohdistuu kiireellinen uudistamistarve. Perustoiminnassakin häiriön hyväksytty kesto on joitakin tunteja, jonka jälkeen toiminnassa on siirryttävä manuaaliseen toimintaan.
Tietoturvaan liittyvät riskit.	Riski ei ole realisoitunut. Vuonna 2020 on tehty monia tietoturvan korjauksia, mikä on madaltanut riskitasoa.	Riskitaso on edelleen korkea. Loppuvuodesta 2021 yhtymässä aloitti tietoturvapääällikkö, mikä luo edellytyksiä tilanteen parantamiselle. Riippuu käytettävissä olevasta resurssista missä määrin välttämättömiin tietoturvan korjaustoimiin liittyviä hankintoja voidaan toteuttaa 2022.
Tietosuojaan liittyvät riskit.	Riski ei ole realisoitunut. Vuonna 2020 on aloitettu digipalveluiden ja tietojohdamisen ratkaisujen rakentaminen.	
HOITO- JA PALVELUKETJUJEN RISKIT SEKÄ PROSESSI- JA TUOTTAVUUSRISKIT		

RISKIN KUVAUS	TODENNÄKÖISYYS / TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Asiakas- ja potilasturvallisuuteen sekä sote-palvelujen laatuun liittyvät riskit.	Laadun, asiakas- ja potilasturvallisuuden seuranta toimintavuoden kuluessa.	Laadun-, asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittäminen on osa kaikkia toimintoja ja niiden kehittämistä. Tilannetta seurataan, parannetaan ja johdetaan raportoinnin ja erilaisten kehittämistoimenpiteiden kuten koulutuksen avulla.

Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät taloudellisiin ja rahoituksellisiin tekijöihin. Riskejä voi olla maksuvalmius, korkoriskit ja luotto- ja vastapuoliriskit.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskit aiheutuvat odottamattomista ja äkillisistä tapahtumista. Riskejä voi olla työterveys- ja turvallisuusriskit, henkilöturvallisuusriskit, ympäristöriskit, tulipalot ja muut onnettomuudet, luonnonkatastrofit ja toimitilaturvallisuusriskit.

HENKILÖTURVALLISUUSRISKIT		
RISKI	TODENNÄKÖISYYS/TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Asiakkaiden toteuttaman väkivallan ja seksuaalisen häirinnän riski.	Toteutuneet tapahtumat on kirjattu Haipro -järjestelmään. Tilanteet analysoitu ja niiden perusteella on tehty ehkäiseviä toimenpiteitä. Henkilöhälytyslaitteet ovat käytössä, mutta ne ovat osin vanhentuneet ja niissä on ollut toimintahäiriötä	Riskejä ehkäistään erilaisin varautumistoimenpitein kuten ohjeistamisen, koulutuksen sekä työolosuhteiden kehittämisen avulla. Väkivallan ja seksuaalisen häirinnän riskit ovat edelleen olemassa. Henkilöhälytysjärjestelmiä uusitaan etsimällä toimintaan paremmin soveltuvia ratkaisuja. Henkilöhälytinlaitteiden pilotointi jatkuu. Harkinta saman järjestelmän käyttöönotosta muissa yhtymän toimipisteissä aloitettu.
Työtapaturma	Toteutuneet työtapaturmat on kirjattu Haipro -järjestelmään ja ilmoitettu vakuutusyhtiölle. Tilanteissa on tehty vahinkojen ehkäisemiseen liittyviä toimenpiteitä.	Työtapaturmien ehkäiseminen toteutetaan koulutuksien ja työsuojelun toimenpiteiden avulla.

TULIPALOT JA MUUT ONNETTOMUUKSET		
RISKI	TODENNÄKÖISYYS/TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TULEVASTA
Tulipalo	Laaja tulipalo yhtymän omissa tiloissa	Turvallisuussuunnitelmat päivitetään myös ulkoa kohdistuvaan tulipalouhkaan. Tähän asti suunnitelmat ovat koskeneet vain sisällä syttyvää paloa. Riskien taloudellisiin seurauksiin varaudutaan vakuutuksilla. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmien tarkastaminen evakuoinnin ja suojaväestön osalta tulee käynnistää. Tarvittaessa päivitetään suunnitelmat. Pelastussuunnitelman lisäksi Poistumisturvallisuusselvitykset laadittu ja ulkoisen uhan huomioiminen suunnitelmissa työn alla Laaja tulipalo ja siitä johtuva savuhaitta mm. hoitotarvikkeiden varastoissa. Hajautettu malli kriittisten tuotteiden varastoinnissa (hyllytyspisteet).

TOIMITILATURVALLISUUSRISKIT		
RISKI	TODENNÄKÖISYYS/TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TU- LEVASTA
Sähkövahinko	Suuria sähkövahinkoja ei ole syntynyt.	Sähkövahingot ovat mahdollisia jatkossa- kin mm. myrskyjen tai laiterikkojen seu- rauksena. Sähkövahinkoja ehkäistään kunnossapidon ja varautumisen toimenpi- teiden. Varaudutaan vakuutuksilla riskien taloudellisten seurausten kattamiseen.
Talotekniikan rikkoutumisriskit liittyen elinkaa- rensä päässä ole-vaan tekniikkaan. Laitteiden rikkoutumisvahinko	Pienehköjä talotekniikan rikkoutumisia on ta- pahtunut ja ne on korjattu tapauskohtaisesti. Suuria rikkoontumisia ei ole tapahtunut. Suuria laiterikkoja ei ole syntynyt.	Talotekniikan rikkoutumisriskejä on jat- kossakin. Riskejä ehkäistään toimitilatar- kastuksilla sekä kunnossapitotoimenpi- teillä. Laiterikot ovat mahdollisia erityisesti van- hempien laitteiden osalta. Laiterikkoja eh- käistään uusimalla laitteita toiminnalliset tarpeet ja taloudelliset laskelmat huomioi- den. Riskien taloudellisiin seurauksiin va- raudutaan vakuutuksilla.
Suuri vesivahinko	Suuria vesivahinkoja ei ole syntynyt.	Vanhoissa toimitiloissa riski vesivahin- goille on olemassa. Riskejä ehkäistään toimitilojen kunnossapidon avulla. Riskien taloudellisiin seurauksiin varaudutaan va- kuutuksilla.
Sisäilmaongelmat.	Havaitut sisäilmaongelmat on kirjattu. Niiden vaatimiin toimenpiteisiin, kuten sisäilman laatu- tarkastuksien, korjaustoimenpiteiden ja väistö- tilojen käytön toteuttamisiin, on ryhdytty.	Sisäilmariskit ovat todennäköisiä jatkos- sakin. Riskejä ehkäistään toimitilakatsel- muksilla ja kunnossapidon toimenpiteillä. Nastolan sotekeskuksen osalta väistötilo- jen hankinta etenee. Palveluasumisessa toteutetaan jatkuva kehittämissuunnitelmaa.
Murto- ja varkausvahinko	Merkittäviä murto- ja varkausvahinkoja ei ole syntynyt.	Riskeihin varaudutaan toimitilaturvallisuus- den ja muiden turvallisuuden kehittämis- toimenpiteiden avulla. Varaudutaan va- kuutuksilla riskien taloudellisten seuraus- ten kattamiseen.
Moottoriajoneuvovahinko	Pienvahingot on hoidettu vakuutusyhtiön ja kor- jaamojen avulla.	Varaudutaan vakuutuksilla riskien talou- dellisten seurausten kattamiseen.
Muut vahinkoriskit	Ei merkittäviä vahinkoja. Laaja tulipalo tai luonnonilmiöiden aiheuttamat vahingot tavarantoimittajan tiloissa tai esimer- kiksi tarvikkeiden valmistajien tuotantolaitok- sissa. Poikkeusoloista johtuvat toimituskatkokset Suomeen tulevissa kuljetuksissa. Merkittä- vänä uhkana on myös tavarantoimittajien koti- maanvarastojen poistuminen ja varastoinnin siirtyminen Euroopassa sijaitseviin varastoihin. Sotatilan ja muiden poikkeusolojen seurauk- sena säännölliseen kuljetusliikenteeseen Eu- roopasta tulee todennäköisesti häiriöitä.	Varaudutaan vakuutuksilla riskien talou- dellisten seurausten kattamiseen. Sopimuksissa huomioitu korvaavien tuot- teiden toimittamisvelvollisuus sekä tava- rantoimittajien kotimaassa olevat varas- tot. Kriittisissä tuotteissa tavarantoimittajilla tulisi olla riittävät varastot kotimaassa. Tämän lisäksi kriittisissä tuotteissa oltava sairaanhoitopiiri/hva kohtaista varmuus- varastointia.

YMPÄRISTÖRISKIT		
RISKI	TODENNÄKÖISYYS/TILANNE	TEHDYT TOIMENPITEET / ARVIO TU- LEVASTA
Myrskyvahinko	Kotiin vietävät palvelut ovat varautuneet vuo- den aikana myrskyihin nostamalla tarvittaessa valmiutta. Yhdessä myrskytilanteessa evakuoitiin useampi kotihoidon asiakas haja-asutus- alueelta, kun myrsky aiheutti laajat ja pitkäkes- toiset sähkökatkot.	Myrskytilanteissa nostetaan valmiutta tar- peen vaatiessa. Riskien taloudellisiin seu- rauksiin varaudutaan vakuutuksilla.